

శ్రీ రామచంద్రాయనమః

ఆర్యకథానిధి.

షష్ఠమ భాగము.

నావిలికొలను సుబ్బరాయ

విరచితము.

నాడవ కూర్పు ౧౦౦౦ ప్రతులు.

గుంటూరు :

శ్రీ కైలాస ముద్రాక్షరశాలయండు

మున్సింగపేటయో

విజ్ఞాపన

అర్యమహాశయులారా!

(శ్రీ) ఆంధ్ర వాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బారావు (వాసుదాసు)గారు రచించిన గ్రంథముల ప్రభావమును గ్రోత్తగా మేము దెలుపవలసినది లేదు. శ్రీవారు పరమపదించిన పది పండ్లండు సంవత్సరములుగా వారి గ్రంథముల ముద్రణ ప్రచారాదులు సక్రమ వ్యవస్థలో నుండినవికావు. నేడు తిరిగి శ్రీ కోదండరామ ప్రభువు ననుమతితో శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మసమాజము వారా కార్యమును బూసినారు. ఇది లాభమున కాశించి చేయుపనికాదు ఆ శ్రీ వాసుదాసవారి యాశయము, అర్యమత, నీతి ధర్మములు తెలుగువారిలో బ్రచారమయి వా రుభయలోక సుఖములఁ బడయుటయే. ఆ యాశయము నెఱవేర్చుటయే యీ సంస్థకుఁ గర్తవ్యము. దీనివలన వచ్చు ద్రవ్యము శ్రీమదొంటిమిట్ట కోదండరామస్వామి కైంకర్యమున కును గ్రంథ పునర్ముద్రణమునకును మాత్రమే వినియోగపడఁ గలదు. తెనుఁగుసీమ వారీ కైంకర్యమునఁ దగిన సహాయ మొనరించెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

దాసకుటి } ఇట్లు విన్నవించు
అంగలకుదురు } పరమాత్ముని వేంకటనారాయణదాసుఁడు,
5-2-1951 } అధ్యక్ష ప్రతినిధి,
శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మ సమాజము.

గ్రంథములు దొరుకుచోటు :

శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మసమాజము,
దాసకుటి-అంగలకుదురు పోస్టు, ఫయా తెనాలి.

దాతారం సర్వసంపదామ్

అపదా మహారాం

అపదా మహారాం

భూయో భూయో నమామ్యహమ్.

క. నీ సాదక మల సేవయు

నీ సాదార్పకులతోడి నెయ్యమును నితాగ

తా సార భూతనయయును

గాపనమందార నాకు నయనేయగదే.

శ్రీ రామచంద్రాయనమః.

ఆర్య కథానిధి

ఆటవభాగము.

౧. మార్కండేయచరిత్రము.

మృకండుఁ డనుమహర్షి యొక యడవిలో * నాశ్రమమును కల్పించుకొని యందుఁ దాను తన భార్య వసించియుండెను. ఆయన మహాతపస్సంపన్నుఁడు. కాలమంతయు భగవంతుని ధ్యానించుటయందుఁ బూజించుటయందు భగవత్కథలు వినుటయందుఁ గడపుచుండెను. ఆయన భార్యయు మహా పతివ్రత.

ఇట్లు కొన్ని సంవత్సరములు జరిగిన పదవడి మృకండుఁ డింట లేని సమయమున నొక మట్టమధ్యాహ్నమున నెండలు మండుచుండ పదములు మిడిమిడి కాలుచుండ నిద్దఱు ఋషులు వారి పల్లశాలలోనికి వచ్చిరి. మృకండుని భార్యయు వారు మిక్కిలి యెండకు డస్సియుండుట చూచి యర్ఘ్యము పాద్యము నిచ్చి యర్హాననమునఁ గూర్చుండుఁ డని కోరెను. వారట్లే కూర్చుండి కొంత సేదదేర్చుకొని “అమ్మా! నిష్పాలు కురియు.

* ఈయన యాశ్రమము ఒంటిమిట్ట సమీపమున నున్నది.

చున్న యీ యెండలో చాలదూరము పయనించుటచే మిక్కిలి డప్పిగొని యున్నారము. చల్లని సానీయము తెమ్ము” అని కోరిరి. ఆమెయును శ్రద్ధాభక్తులు కలది కావున వెంటనే లోపలికిం బోయి నిర్మలముగ లోపల వెలుపల తోమిన చెంబులో చల్లని నీరు తెచ్చి యిచ్చెను. వారా చెంబును తీసికొని చేత నుంచుకొని కుశల ప్రశ్నము గావించుచు “అమ్మా నీ కెందఱు బిడ్డలు? వా రేరీ? ఆడుకొనఁబోయిరా? లేక వనమూల ఫలములకుఁ బోయిరా? ఏల యిట్టి యెండలో వారిని వెలుపలఁ బంపితి” వని ప్రశ్నించిరి.

ఆ యిల్లాలు తలవంచుకొని “యయ్యలారా! భగవంతుఁ డొకను నన్ను కడుపు చల్లని కాంతలలోఁ గలుప ననుగ్రహింపలేదు” అని మెల్లగఁ జెప్పెను. వా రులికిపడినట్లు “యేమీ! యింకను నీకుఁ బుత్రుఁడే జన్మింపలేవా” యనిరి. లేదని యామె బదు లిడెను.

“హరి హరీ! యెంత ప్రమాదము! ఎంత ప్రమాదము” అనుకొనుచు వారా సీళ్ళచెంబును నేలఁబెట్టి దిగ్గన లేచిరి.

మహర్షు లిరువురు నీరు త్రాగక చెంబు నేలఁబెట్టి లేచుట చూచి ఖిన్నయై యా గృహిణి “తండ్రులారా! నీళ్లు త్రాగకయే లేచితిరి. నాయం దనుగ్రహించి జలపానము గావింపుఁడు” అని వేడుకొనెను.

అమ్మా ! నీ వపవిత్రురాలవని కాని జలమపరిశుద్ధమని కాని మేము జలపానము మానినవారము కాము. నీవు గొడ్డాలవు. గొడ్డాలి చేతికూడు తినరాదు. నీరు త్రాగరాదు. అశాస్త్రీయమైన కార్యము చేసి మా తపస్సులకు హాని కలిగించుకొన నొల్లము. నీవు భర్తఋణమునుండి విడివడినదానవు గావు. పురుషుడు భార్యను గ్రహించుట ధర్మమార్గమున సంతానము వడసి రెండు లోకముల సుఖించుటకే కాని సర్వ జంతుసామాన్యమైన తుచ్ఛవిషయ సుఖమునకుఁ గాదు. విషయసుఖమే ముఖ్య ప్రయోజనముగ నెంచు దంపతులు వశుసమానులు. ఏ యుద్దేశముతో నీ వావును సంపాదించువు? అది గొడ్డుపోయిన నీ కెట్లుండును? అట్టి గొడ్డుటావు గౌరవింపఁదగినదా? క్షేత్రమును సంపాదించుకొనుట దేనికి? అది ముండలతోను తాలతోను నిండిన చవుటభూమియగునేని యది యుండియు నేల? అట్లులే భార్యయును. భర్తయునుజ్ఞు వడసి తపములు వ్రతములు సలుపుచుఁ బ్రతిబంధములఁ దొలఁగించుకొని ధర్మమార్గమునఁ బరివలనఁ గాంత సంతానము వడయవలయును. నీ వట్లుచేయక దేహపోషణమే ప్రధానముగ నెంచి కొని యున్నదానవు. కావున నీ చేతినీళ్ళు త్రాగరాదు" అని చెప్పి వారు వెడలిపోయిరి.

అంతటి దప్పిచేఁ బెదవులు తడుపుకొనుచు సాటసాటలాడుచు వచ్చియు మహర్షులు తన చేతినీరు త్రావక పోవుట చూచి యా మునిపత్ని మిక్కిలి శోకింప సాగెను. అట్టి మహాత్ములకు దాహశాంతి గావింప జాలని నా జన్మమేల.

కాల్పనా? వాడు చెప్పినట్టు గొడ్డుటావు ఊసర డేత్రము పోలికి నే నుండియు నా భర్త కేమిలాభము? అని నానావిధ ములఁ బరితపించుచుండ నింతలో మృకండుఁ డింటికి వచ్చి మొగము వ్రేలాడవేసికొని కప్పీరు గాఱ దుఃఖించు భార్యను జూచి కారణ మేమని యడిగెను. ఆమెయును జరగినదంతయుఁ దెలిపి తన నిర్భాగ్యదశకుఁ బలవించెను. అప్పుడు మృకండుఁ డిట్లనియె. ప్రియా! నీ విట్లు దుఃఖింపనేల? ఆ మహాత్ములు చెప్పినట్టు తపస్సు చేయుదము. దేవతలలో శివుఁడే శీఘ్రముగ ననుగ్రహించి వరము లిచ్చువాఁడు. ఆయనను గూర్చి మనము తపస్సు చేసితిమా మనకుఁ బుత్రసంతానము కలుగును' అనిన నామె యియ్యకొనెను. అంత భార్యాభర్త లిరువురు శివునిఁ గూర్చి ఘోరముగఁ దపస్సు గావించిరి. శివుఁడు వారికిఁ బ్రత్యక్షమై పుణ్యదంపతులారా! మీ యుద్దేశము నే నెఱుఁగుదును. సుగుణవంతుఁడును, గీర్తిశాలియునగు కుమారుఁడు పదునాడేండ్లు మాత్ర మాయుగ్గు కలవాఁడు కావలయునా? గుణహీనుఁడు, మూఢుఁడు నగువాఁడు శతవత్సరము లాయుగ్గు కలవాఁడు కావలయునా? యని యడిగెను. వారిరువు రాలో చించి మహేశ్వరున కిట్లు విన్నవించిరి.

“దేవా! గుణహీనుఁడు జ్ఞానహీనుఁడునగు కొడుకు నూఱుకాదు వేయి సంవత్సరములు బ్రతికినను భూమికి భారమే కాని వానివలనఁ గన్నవారికిఁగాని లోకమునకుఁగాని లాభము లేదు. అట్టివాఁడు తల్లిదండ్రులకు దుఃఖముమాత్రము గలిగించఁ జాలియుండును. అట్టి పుత్రునిగన్న తల్లికంటె గొడ్డాలు

శ్రేణురాలు. కావున నల్పాయువైనను గుణియు, జ్ఞానియు భక్తుడునగు పుత్రుని ననుగ్రహింపుము.

అట్ల యగుఁగాకయని ప్రసాదించి పరమేశ్వరుఁడు కాన రాకపోయెను. తరువాతఁ గొన్ని దినములకే యామెకు గర్భము నిలిచి సకాలమున నామె కుమారుఁ బ్రసవించెను. ఆ కుమారుఁడే మార్కండేయుఁడు. ఆయన నానాటికిఁ జెరింగి యుప నీతుఁడై సమస్త విద్యల గ్రహించి పితృభక్తి, గురుభక్తి, దైవభక్తి కలిగి బుద్ధిమంతుఁడని పేరు వహించెను.

ఇట్లుండఁ దల్లి కడుపులో చిచ్చిడుచు నాయనకుఁ బదు నాతవయేఁడు ప్రాప్తియెను. పుత్రున కా విషయ మేమియుఁ జెప్పక తల్లి తనలోనే దుఃఖించుచుండెను. పదునాతవయేఁడు ముగియుటకు నొకదినము కొఱతయ్యుండెను. ఆనాఁడు తల్లి కుమారునకుఁ దలంటుచుండ నామె కంటినీళ్లు బాలుని కాళ్లపై బడెను. ఆయన యెఁగఁజూడఁ దల్లి కంటినీళ్లు వఱదలై కాటు చుండెను. ఏమియు నెఱుంగని కుమారుఁడు దిగ్భ్రమగొని తల్లి యేల యేడ్చెదవు? నన్ను మునుపటివలె నాదరింపవు నా వంక సరిగాఁ జూడనొల్లవు. చూచినప్పుడు అంతయు నేదో యొక తీరుగ నుంటున్నదానవు. ఇప్పుడేల యిట్లు శోకించుచున్నదానవు? నీవు చెప్పుకుండిన నామీఁద నొట్టు సుమీ” యనెను.

తల్లియు దుఃఖ మాఁపఁజాలక శివుఁడిచ్చిన పరమును; పదునాతేఁడులు నాటితో నిండుటయుఁ జెప్పెను. ఆమాటలు విని యీమాత్రమునకా తల్లి నీవు వగచెదవు? పదునాతేఁడులు

యాయుస్సు నిచ్చిన శివుఁడు వేయేఁడు లేల యాయఁడు ? ఆశక్తి యున్నప్పు డీశక్తియు నుండును. దీనికి నీవు విచార పడకుము” అని చెప్పి స్నానమొనర్చి శుచియై యొక శుచి ప్రదేశమున శివలింగమును బ్రతిష్ఠించి మనస్సు చలించనిక తడేకనిష్ఠచే శివుని ధ్యానించుచుండెను.

ఇట్లాయన శివపూజ చేయు సమయమునందే యుదయ మయ్యెను. మార్కండేయునకుఁ బదునేడవయేఁడు బ్రాప్తిం చెను. యమకింకరు లాయనయొద్దకు వచ్చిరి. మీ రెవ్వరు ? ఏల వచ్చితిరి ? అని మార్కండేయుఁ డడిగెను. మేము యమకింకరులము. నిన్నుఁ గొనిపోవచ్చితిమి. రారమ్ము అని పాశముల మీఁదవైవ యత్నించిరి. ఇంతలో మార్కండేయుఁ డచ్చటనుండిన విభూతికేలఁ గొని రుద్రమూత్రమున నభి మంత్రించి యుహ్వాని వారిమీఁద నూఁడెను. దానిచే వారి దేహములు ముడఁజొచ్చెను. బడలి ముటలకుఁ దాళజాలక కింకరులు పరువిడుచుఁ బోయి యమున కావార్తఁ దెలిపిరి.

వారిని ఛీకొట్టి ధర్మరాజు మఱికొందఱు భటులను మిక్కిలి క్రూరులను బంపెను. వారిమీఁదను మార్కండే యుఁడు బూడి మంత్రించివైచెను. వారును లబలబ మొత్తు కొనుచు మొట్టోయని పోయి వృత్తాంతమంతయు దండధరు నకుఁ దెలిపిరి.

వారి మాటలు విని కాలుఁడు కోపముచే మండిపడుచు నెవ్వఁడురా యా బాలుఁడని కేకలువైచుచు దున్నపోతు నెక్కి మార్కండేయుఁడు శివపూజ చేయుచోటికి వచ్చెను.

మార్కండేయుడును జడియక “అయ్యా! నీవెవడవు? ఏల వచ్చితివి?” అని యడిగెను. నేను యముడను. నీ యాయువు నిండినది. నిన్నుఁ గొనిపోవ వచ్చితిని. నా కింకరులఁ

ఈశ్వరుడు యమునిఁ దన్నుట.

బరిభవించితివట. నీకంత పోతర మేల? యని బొబ్బలిడుచు పాశమును బాలకునిపై వైచెను. మార్కండేయుడును హఠ

హర మహాదేవ ! శంభో శంకర ? శరణు శరణు ” అని లింగమును గట్టిగఁ గాఁగించెను.

యముఁడును “ఓరి మూఢుడా ! నిన్నీ చిదిపితాయయ రక్షించును ? నిన్ను నీ లింగమును గూడఁ బెకలించెద జూడుము. నే నెవ్వండనో యెఱుంగవా” యని గర్వోక్త లాడుచు లింగముమీఁదను బాలునిమీఁదను గూడ పాశము వైచెను.

భక్తత్రాణ పరాయణుఁడును బరమదయాళువు నగు వరమేశ్వరుఁడు యముని గర్వోక్తులు సహించక భక్తుని గాపాడఁ గోరి ఘోష ఘోష మనుధ్వని చిక్కులనిండ చివ్య తేజముఁ చూపఱునకు మిఱుమిట్లు కొలుపుచుండ లింగము నుండి శూలహస్తంఁడై యుదయించి కోపోద్రేకమున నెగసి యెడమ తాల యముని యరమున బిట్టు దన్నెను. ఆ వ్రేటుపడి యముఁడు నేలఁ ద్రెళ్ళెను. మార్కండేయుఁ డాయనను బెక్కు విధముల న్తులింపఁగాఁ జిరజీవిని కమ్మని వరమిచ్చి దేవతలు ప్రార్థింప యముని మరల బ్రతికించి నందివాచానారూఢుఁడై కైలాసమునకుఁ బోయెను. ఈ వార్త మార్కండేయుఁడు తిల్లిదండ్రుల కెఱిగింప వా రపరిమితానందము నొందిరి.

అ. అన్నదానమును.

ఒకానొక గ్రామమున నొక నిలువేద బ్రాహ్మణుడు గలడు. ఆయన నానాటికి భిక్షులును దొరకైన భావ్యముతో దాను దన భార్య జీవించుచుండెను. ఒకసారి ఊక గృహస్థునింటికి బోయి భిక్షమడిగాడు. ఇంక మఱుగూన సంధ్యవార్పుచున్న యా యింటి యజమానుడు భార్యతో “మూడు జన్మముల దరిద్రుడు వచ్చిగాడు. చాలి కింత భిక్షము” పెట్టము అనెను. వేదబ్రాహ్మణు డీ నూత్నుని నిని “అయ్యో దైవమా! యీయన నన్ను నమూడుజన్మముల దరిద్రుడనుచున్నాడు. ఒక జన్మముననే దారిద్ర్యదూఢి మనుభవింపలేక చచ్చుచున్నాను. మూడుజన్మముల దారిద్ర్య మెట్లు సహించగలను? దారిద్ర్య దుఃఖమునకు మించినదుఃఖము లోకమున లేదు. అన్నిటికంటె గడ్డిపోచ లాఘవము దానికంటె గాలి లాఘవము. దానికంటెను దరిద్రుడు అని చాల విచార పడుచు జేతించెం బచ్చటనుంచి గృహస్థును సమీపించి నమస్కరించి యయ్యా! నన్ను మూడుజన్మముల దరిద్రుడంటిరి. అది మీ కెట్లు తెలిసెను?” అని ప్రశ్నించెను.

ఆ గృహమేధి యతనిని జూచి నవ్వుచు నిట్లనియె. “బ్రాహ్మణుడా! నీవు పోయిజన్మమును దరిద్రుడవగుట నన్నదాన మేమియు జేయవైతివి. కావున నీ జన్మమున నీకు పేదతనము గలిగెను. ఈ జన్మమున దానము చేయుటకు నీ కేమియు లేదు. నీగే లేవ్వ ఊకరి కేమి దానము చేసెదవు? కావున మఱుజన్మమునందును నీవు పేదవాడవే యగు.

దువు. అనిన నాబ్రాహ్మణుడు దీనుడై యిట్టనియె. “అయ్యా యిటుచూచిన మూడుజన్మములేల? మూడువేల జన్మములైనను నాగతి యింతేకదా? ఇది తప్పించుకొను మార్గమేది.

అనిన గృహస్థుడు “బ్రాహ్మణా! నీకు దొరకినదానిలోఁ గొంచెమైనను మఱియొక పేదవాని కింత యన్నము పెట్టుము దానివలన నీకుఁ గ్రమక్రమముగ దారిద్ర్యము తొలఁగిపోవును” అని చెప్పెను.

అట్లే కావించెదనని యా పేద బాఁగుడు నాఁడు మొదలు తనకు దొరకినదానిలో నొక్కనికైన నింత యన్నము పెట్టియె తాను భుజించుచుండెను. ఎవరికిఁ బెట్టక యతఁడు తినుటే మానెను. అతని నియమము తెలిసికొని యా వీధివారతఁడు భిక్షానికి వచ్చిన లేదనువారు పిడికెఁడైన వేయఁ జొచ్చిరి పిడికెఁడు వేయుచుండిన వారు దోసెఁడు వేసిరి ఇట్లెక్కువగ దొరకినదానిలో మిగత యన్నము నతిథుల కభ్యాగతులకుఁ బెట్టుచు తాను దనభార్య తినుచుండెను గాని మఱునాఁటికని కొంచెమైన దాచినవాఁడు గాఁడు.

ఈ వార్త యూరివారి కండఱకుఁ దెలిసి యందఱు వారి వారి శక్తికొలఁది బిచ్చము వేయుచుండిరి, ఎంత వచ్చిన నంతయు నతఁడు దానము చేయుచుండెను. దీనివలన నితని పేరు చుట్టుపట్టు వల్లెలయం దంతట వ్యాపింప బాటసారు లందఱు నాయన యింటికే రాఁజొచ్చిరి. ఒక్కొక్కనాఁడు డెబ్బది యెనుబదిమంది పేదవా రాయన యింట భుజించిపోవు చుండిరి. అన్నపూర్ణకు సమానురాలైన యాయన భార్యయు

నడిరేయి యతిథులు వచ్చినను లేదుకాదనక వండిపెట్టుచుండెను. పురుషుల గౌరవము కాపాడువారు గుణవతులైన సతులేకదా.

ఇట్లు కొన్నిమాసములు జరగ నొకనాఁ డీ బ్రాహ్మ ణుఁడు తన కీ యుపాయ ముపదేశించిన గృహస్థునింటికీబోయి “అయ్యా! మీరు చెప్పినట్లు చేయుచున్నాను. అన్నదానము చేయని దోషమున నాకు దారిద్ర్యము వచ్చెనని ముందు మీరు చెప్పితిరి. ఇప్పు డన్నదానము చేయుచున్నాను. దీని వలనఁ గలుగు ఫలమేమో చెప్పఁడు” అని వేఁడెను.

ఆయన యట్టే యాకాశ మెగయజూచి “అయ్యా యన్నదానమహిమ నాకుఁ దెలియదు. దానిని జెప్ప బర మేశ్వరుఁ డొక్కఁడే సమర్థుఁడు. కావున నీవు కాశికీబోయి విశ్వనాథు నారాధిపుము. ఆయన నీకుఁ దెలియఁజెప్పును” అని చెప్పెను. బ్రాహ్మణుఁడు నట్లే కావించెద సని యింటికీ బోయి తన ప్రయాణవార్త యెఱిగించి నీవివ్వడు జరపునట్లే మరల నేను వచ్చువఱకు జరపుచుండు మని భార్యకుఁ జెప్పి బయలుదేఱెను.

9453

ఇట్లు పోవునెడ నొకనాఁ డొక యరణ్యమధ్యమునఁ జను సమయమునఁ బ్రొద్దుగ్రుంకెను. సంజకెంజాయలు వ్యాపించెను. పక్షులు గూండ్లు చేర నాకసమున బారులుదీరి పాఱెను. అరచేతి గీతలు కానరాక వచ్చెను. అట్టియెడ నాయన కొక గుడిసె కనిపించెను. దానిం జేరఁబోయి చూడ నందొక బోయవాఁడు వాని భార్యయు నుండిరి. ఆబోయవాఁ డీ బ్రాహ్మణు నృత్యంతమంతయు విని యాయన యాకట

డస్సి యుండుట కవి “వేళ గానివేళ వచ్చితివి అయ్యా! నీకు నే నేమి యియ్యగలను. ఇది ఘోరారణ్యము. ఇంక సంచార మునకును నదనుగాదు. నీ వెట్లు వంటచేసికొనెదవు? మా కుండలు నీకుఁ బనికిరావు కదా. అయినను నేనొక యుపాయము చేసెదను. మా యింట సారేపప్పు ముంతమామిడిపప్పు గలవు. వాని నిచ్చెదను తినుము త్రాగుటకుఁ దేనె నిచ్చెదను. ఉదయ మైన వెనుక నీ కన్నము దొరకు నుపాయము చేసెదను.” అని చెప్పి యవి యన్నియు బ్రాహ్మణునికిచ్చెను. ఆకలి గొని యున్నవాఁ డగుట బ్రాహ్మణుఁ డవి యన్నియు భక్షించి శ్రమము వీర్చుకొనెను.

ఇట్లు బడలిక వీర్చుకొనిన బ్రాహ్మణుఁ జూచి బోయ వాడు “అయ్యా బ్రాత్రులందుఁ గొడ నుండరాదు. అడవి జంతువులు చెంపును, ఇదిగో నేను నా భార్యయుఁ బరుండు మంచె, దానిపై నీవును నా భార్యయుఁ బరుండుండు. దాని యందరువురకు మించి యెడనులేదు. నేను విల్లునమ్ములు పూసి తిరుగుచు నన్ను మిమ్ములను రక్షించెదను.” అనిన బ్రాహ్మణుండు “హరిహరీ! నీ భార్య ప్రక్కననే నెట్లు పరుండుదురు. నేను బండుకొనను. నేనే క్రింద నుండెదను. లేక మన మిరువురము క్రింద నుండము” అనిన సతఁ డిట్లనియె.

“బ్రాహ్మణా! నీ విల్లు చెప్పరాదు నీ వతిథివి. నిన్ను రక్షింపవలసిన భారమునాది నీవు క్రిందనుండి నిన్ను నీవు రక్షించుకొనఁ జాలవు. నేనైన రక్షించుకొనఁ గలను. నీవు దుష్టుండవని తోఁచిన నా భార్య ప్రక్కలోఁ బండుకొనుమని

చెప్పుదునా? కావున నిర్భయముడవై శంకమాన పరుండుము” అని చెప్పించి యాయనను దన భార్యతోడ ముంచెపైఁ బరుండుడఁజేసి తాను విల్లు నమ్ములు ధరించి క్రింద మంచెచుట్టు తిరు

బోయను బులి చంపుట.

గుచుండెను. ఇట్లు తిరుగుచు నర్ధరాత్రమున సిద్ధహోవఁజాలక కొంచెము తూఁగి హెచ్చరిక తప్పియుండు సమయమునఁ దటాలునఁ బులి వచ్చి వాని నీడ్చుకొనిపోయెను.

ఉదయమున బోయతయు బ్రాహ్మణుడు సిద్ధుర లేచి చూడ బోయవాడు గాన రాడయ్యెను. నెత్తురు బొట్టులు నేలంబడి యుండెను. వెదకుచుబోవ శవము గానవచ్చెను. వారిరువురు చాల దుఃఖించిరి.

తరువాత బ్రాహ్మణుడు చక్కగఁ బయనించి కాశీ జేరి విశ్వనాథు దర్శించి “దేవా! నా కన్న దానమహిమ చెప్పవలకు నేను నిన్ను విడిచిపోవ” నని యందే నిలిచి తపస్సు చేసెను. అప్పుడు శివుఁడాయన శ్రద్ధాభక్తులకు మెచ్చి యనుగ్రహించి “వీపుఁడా! నీవీ పండు కొనిపోయి యీ యూరిరాజున కిమ్ము. ఆయన బిడ్డలు లేక యనేక దానధర్మములు చేయుచున్నాడు. ఈ పం డాయన కిచ్చి “రాజా! ఫలమును నీ భార్యకిచ్చి శుచివై భుజిపుమని చెప్పము. నీకుఁ జక్కసికుమారుఁ డుదయించును. ఆ జన్మించిన కుమారుని నొక బంగారు వశ్యైరమునఁ బట్టుకొని యల్ల నాయొద్దకుఁ దేవలయును. నే నా శిశువునో గొన్నిమాటలు మాటలాడి పిదప మీ శిశువును మీ కిచ్చెదను” అని చెప్పము. ఆ పుట్టిన శిశువును నీయొద్దకుఁ దెచ్చినపుడు కుమారా! నా కన్న దానమహిమ చెప్పము” అని యడుగుము. ఆ శిశువు నీకుఁ జెప్పను” అని ఫల మిచ్చి తిరోహితుఁ డయ్యెను.

బ్రాహ్మణుడు మిగుల సంతోషించి యా ఫలమును గ్రహించి తాజను దర్శించి పరమేశ్వరుడు తనకుఁ జెప్పిన విధముగ రాజుతోఁ జెప్పెను. రాజును మిక్కిలి యానందించి బ్రాహ్మణుని కోరిక తప్పక నెఱవేర్చెదనని చెప్పి యా ఫల

మును దనభార్య కిచ్చి కుమారుఁ డుదయించువఱకు నీ విందే యుండుమని యాయనకుఁ దగిన విడిదిని బరిచారకుల నేర్పరచి యాయనకుఁ గావలసిన సామగ్రియంతయుఁ బంపుచుండెను. బ్రాహ్మణుఁ డవారిగ నన్నదానము చేయుచుఁ బదిమాస ములు కాశీయందే యుండెను,

బ్రాహ్మణుఁడు శిశువును అన్నదానమహిమ నడుగుట.

పదియవమాసమున రాజభార్య ప్రసవించెను. నీళ్ళా డుసమయమునకు ముందే రాజు బ్రాహ్మణునితోడఁ బురుటింటి కడనుండెను. శిశువు ప్రభవింపఁగనే దాదులు బంగరు పల్లెర ములో శిశువు నుంచికొని వచ్చి బ్రాహ్మణుచేతి నిడిది.

బ్రాహ్మణుడు దక్షుని నావలఁ బొమ్మని యా శిశువుపై శివుడు చెప్పినట్లు నాంజనములు చల్లి రాజకుమారా! యన్నదాన మహిమఁ జెప్పఁబడినది” యని యడిగెను.

ఆ మాటలు విని శిశువు పకపక నవ్వి బ్రాహ్మణోత్తమా! యన్నదాన మహిమ చెప్ప నా తరముగాదు. అయిన నొకటి చెప్పెదను. నన్నెవ్వనిఁగా తలఁచితివో కాని యానాఁడు నానితో రాత్రిసమయమున నాకలిగొన్న నీకు పప్పులు తేనెను చ్చిర బోయఁచాడను నేనే. ఆ పుణ్యముచే నిప్పుడు రాజకుమారుడనై పుట్టి రాజ భోగము లనుభవించుచున్నాను. ఒకపూట దానమునకే యంత మహిమ యుండిన బ్రతిదిన మనేను. కన్నదానము చేయువారి పుణ్యమెట్టిదో నీవే యూహింపుము. నేను జెప్పఁజాలను” అని మరల కావు కావని యేడువ నారంభించెను. బ్రాహ్మణుఁ డా శిశువును గొనివచ్చి రాజున కిచ్చెను. రాజు బ్రాహ్మణునిపట్ల నత్యంత ప్రీతి విశ్వాసములు కలవాడై కావలసినంత ధనమిచ్చి తగిన పరివారముతో నాయన స్వగృహమునకుఁ బంపెను.

బ్రాహ్మణుఁడు తొలుతటి గృహస్థున కీ వృత్తాంత మంతయుఁ దెలిపి నీవలన బాగుపడితి నని జ్ఞాపించెను.

3. తోడవచ్చునవి పుణ్యపాపములు రెండే.

ఒకానొక పట్టణమున నొక ధనికుడగు కుటుంబి గలఁడు. అతనికి నొక్కతెయే కూతురు. దానికి వివాహ యోగ్యకాలము వచ్చినందున మఱియొక గొప్పకుటుంబము వారి పిల్లవానికిచ్చి వివాహము కావించఁ బడెను. పెండ్లి యందు పెండ్లికూతురు తన మగఁడు రూపరిగా నుండఁ గోరును. మామగా రల్లుఁడు చదువరిగా నుండఁగోరును. అత్తగా రల్లుఁడు ధనవంతుడై తన బిడ్డకు విశేష మాభరణము లిచ్చువాఁడుగా నుండఁగోరును. బంధువులు పెండ్లి కొడుకు నడవడి చక్కఁగా నుండఁ గోరుదురు. తక్కినవారు పప్పున్నము గోరుదు రన్నట్లు లీ వివాహమునఁ బెండ్లికొడుకు ధనవంతుఁడు రూపసి విద్యావంతుఁడు యశావనపురుషుఁడు శీలముగలవాఁడు గావున రెండుపంకలవారి బంధువు లనేకు లీ వివాహము చూడఁగోరి వచ్చిరి. పూర్వుల యభిప్రాయ మింతయే. గాడిదవలెఁ బిల్లను బెంచి సంవత్సరమునకు నూలు ఇన్నూలు రూపాయలవంతున వెల తీసికొని విక్రయింతమని కాని వరదక్షిణయని మామగారిని బికారిని చేయవలయునని కాని తలఁచు చండాలురు పూర్వము ఆర్యులందు లేరు. నాలుగవనాఁడు నాగవల్లి జరగుచుండెను. పెండ్లికొడుకు పెండ్లికూతురు పీఠలపై గూర్చుండిరి. పురోహితుఁ డూపిరి త్రివ్వకొనక మంత్రములు పాడుచుండెను. పెండ్లి పెద్దలు ముత్యదువలు వేలు వేలు చాఁచలపై విలువగల వలుములు ఆభరణములు ధరించి ప్రత్యేకస్థలములఁ గూర్చుండి యుండిరి.

అప్పుడా దొడ్డిలో గాఁటఁ గట్టియుంచిన యా నొకటి తలుగు తప్పించుకొని రేఁగి చిట్టుముట్టాడుచు వెనుకఁ కాళ్ళ జాడించి తన్నుచు ముందువచ్చువారిని హుమ్మని క్రుమ్మఁ బోవుచు నింటఁదూటి కలవరము పుట్టించి పెండ్లి మంటపములోఁ జొరఁ బడెను. అందుఁ గూర్చున్నవా రందఱు మూలమూల దాఁగు వారును వాకిటికిఁ బరువెత్తువారు నైరి. అల్లకల్లోలమయ్యెను. వఘావరులు పీఁటలమీఁదనుండి లేచి పరువెత్తిరి. ఆసందడిలో నా యావు పెండ్లికొడుకును బొడిచి చంపి వీధిలోనికిఁ బరువెత్తెను.

అప్పు డా పెండ్లియింటి వార్త యేమని చెప్పను? అందున్నవా రందఱు గొల్లున నొక్కసారిగ నలుఁగెత్తి యేడ్చిరి. ఏమేమని వీధిలో నున్నవారందఱు నింటిలోనికి వచ్చి పీనుఁగై వడిన పెండ్లికొడుకు కళేబరమును జూచిరి. ఆడువా రందఱు దాని చుట్టుచేరి గీ బా యని యేడువసాగిరి. చూచిన యమ్మలక్కలు “ఈ పుట్టుకుంకది యెంత నిర్భాగ్యపు జాతకమమ్మా” యని కొందఱు “ఔరా దీని ముతైదువ పోణిమి నిశ్చితార్థమునాఁడే నీల్లవలసిన మగఁడు త్రోటిబలముచేఁ దలంబ్రాల దాఁక నుండినాఁ” డని కొందఱు “బంగారు బొమ్మవంటి పిల్లకి సాదువ్రాత యెక్కడ వ్రాసెనే పాపి బ్రహ్మదేవుఁడు” అని కొందఱు “అయిన నేమాయెలే, అత్తగా రింటఁ గావలసినంత ముటుగుచున్నది తినుటకు” అని కొందఱు “అంతయు దీని కిత్తురా దత్తుని దీసికొనక?” అని కొందఱు “ఆ సాత్తేటికే? పుట్టినింటనే యున్నదే తాను దిన్నంత యొకరికిఁ బెట్టినంత,

ఇక్కడమాత్రము వేయిమంది ప్రేలాడుచున్నారా” అని నానా విధములఁ బలుకుచుండిరి.

తాము బదులు తిట్టుపడక తమకు సరిపడనివారిని దిట్టుటకు స్త్రీల కిదే సమయము గావున నీ పనిని కొందఱు చేయుచుండిరి. పెండ్లికూతురల్లి బిడ్డను తనయొద్దఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని “యీ యర్థాయుస్సువాఁడు నీ కెక్కడ దాపరించినే తల్లీ! ఈ పాడు సంబంధము మనకు వలదో” యని నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని కొట్టుకొంటిని. ఆయన నా మాట సాగనిచ్చినవాఁడు కాఁడు. ఇప్పుడు నిన్నుఁ గలకాల మెదాన వేసికొని యేడువవలసినదానను నేనా తానా, మగవాండ్రకు నాఁడుదానిమాట సాగింపవచ్చునా యని యొక పట్టుదలే కాని ముందు వెనుక యాలోచన లేదు. మంగళసూత్రము కట్టఁ బోవునపుడే యెవరో తనకును తుమ్మిరి. అప్పుడే నా కడుపులో రాయిపడెను. చిలుకవంటిదానిని గొంతు కోయ లేక యాయన యీ పని చేసెను. నిన్ను నే నెట్లు భరింతును? నిన్ను బావిలోఁ ద్రోసి నేను బడెదను పదమని పిల్లచేతిని బట్టుకొని బజబజ కొన్ని యడుగు లీడ్చెను. ఇవన్ని వేషము లని తెలిసియు నడ్డము పోకుండిన బాగుగాదని కొందఱు ఆఁ ఆఁ యని యామె కడ్డము వచ్చిరి. పీనుఁగునకు మఱియొక వైపు పెండ్లికొడుకు తల్లిగూర్చుండి “అయ్యో కొడుకా! యెక్కడఁ బోయితివిరా కొడుకా! నా కడుపులోఁ జిచ్చు పెట్టితివే కొడుకా! ఇంక నా గతి యేమిరా నాయనా! యీ వివాహశ్రాద్ధ మేల వచ్చెరా తండ్రీ! యీ పుట్టుకుంక నీ

కెక్కడ మృత్యువై కాచుకొని యుండెరా బిడ్డా! కలిసికొనిన కనుబొమలు, మేనినిండ వెండ్రుకలు, నేల తగులని చిటికెన వ్రేలు చూచినపుడే యీ పిల్ల మనకు వలదంటినే, నేను బెండ్లికి రావని బావిలోఁ గాళ్ళు వ్రేలాడ వేసికొని కూర్చుండ వలసియుండెను. నలుగురిలో నగడే యని భయపడితిని. దాని ఫల మనుభవించుచున్నాను. ఇది పిల్లకాదురా నాయనా నీ పాలి పిడుగురా" యని యేడ్చుచుండెను. ఉపచరింపవచ్చిన యాడువారు తమ మగలను, కొడుకులను మొదలయినవారిని దలచుకొని దుఃఖపడుచుండిరి. దుఃఖము తక్కువగాఁ గల వారు తక్కినవారికంటె గొంతెత్తి యెక్కువగా నేడ్చుచు, నడివీధి నుండియే తొమ్ములు బాఁడుకొనుచు వచ్చిరి. దుఃఖ మెంత తక్కువో యార్భాట మంత యెక్కువ. శోకాగ్ని దుస్సహమైనచో నోట మాటరాదు కంట నీరు కాటదు.

కొంత నేపటికిఁ జూడవచ్చిన వారందఱొకరి వెంట నొకరు కడవ దాటువఱకు మొగములు వ్రేలవైచుకొని దుఃఖము నటించుచుఁ బోయిరి. ఇక్కడ నుండినఁ బీనుఁగును మోయమందురేమో యని బంధువులలో మగవారందఱు వారివారి మూట లెత్తుకొని చాటు చాటుగ ముఖముతప్పించి పోయిరిగాని తాము తమవారు వచ్చినపుడు తమ గతియేమో యను జ్ఞానముగాని ధర్మార్థముగఁ బీనుఁగును మోసిన నెంతో పుణ్యమని గాని యీ నీచులకుఁ దోచినదిగాదు. ఈ నరవశువులకుఁ దాము శిలాశాశ్వతముగ నుండుమని యభిప్రాయమేమో.

పెండ్లికొడుకు దేహమునుండి వెడలిపోయిన జీవుని యమకింకరులు యమునిముందర నిలిపిరి. అప్పుడాజీవుడు యమునిఁజూచి “ధర్మరాజా! నేను పిన్నవయస్కువాడను. ఒక్క సుఖమైన ననుభవించినవాడను గాను. అది యెట్లుండి నను మంచి వివాహసమయమున నన్ను వీరు కొనివచ్చిరి. నేను దేహమునుండి వెడలి వచ్చినతరువాత నా తల్లిదండ్రులు నత్తమామలు భార్య బంధువులు అందఱు నాకై విలపించు చుండఁ జూచితిని. నాకై వారు సహింపరాని దుఃఖముచే నిప్పుడ చచ్చునట్లున్నవారు. కావునఁ గరుణించి నన్ను మరలఁ బంపుము. వారి కందఱకు నేనే ప్రాణమనై యున్నాను,” అని దీనుడై చెప్పకొనెను.

ఆ మాటలు విని ధర్మరాజు వకవఃసవ్వ “మూఁగుడా! నీకై వారు ప్రాణము విడుచునట్లున్నారా?” అనెను. అవునని జీవుడు చెప్పెను. అతైన, నీవారిలో నెవరినైన సరే. ఒక స్త్రీనిగాని పురుషునిగాని నీకు మాటుకఁ బంపుము. ఒక దినము గడువు. నిన్ను క్షమించి యింకఁ గొన్ని సంవత్సరములు భూమిపై బ్రదుకఁ జేసెదను. “కింకరులారా! యితని మరలఁ గొనిపోయి వీని దేహమునఁ జేర్పఁడు” అని చెప్పెను. పారట్లే కావించిరి.

ఇంతలోఁ బురోహితుడు నలుగురు వాహకులను నొక కూలిబ్రాహ్మణుని బిలిచికొని వచ్చి బ్రాహ్మణుని స్నానముచేసి రమ్మని దర్భయొకటి వధువుచేతికిచ్చి దానినా కూలివానిచేతి కిప్పించి హరిః ఓం అని కర్ణము ప్రారంభము

చేసెను, బిందెతో నీళ్ళు దెచ్చి కూలి బ్రాహ్మణుడు శవము మీఁదఁ బోయి యత్నించుచుండ నది కన్నులు తెరిచి కాలు నేతులు కదలించెను. అట్లుండ బ్రదికె బ్రదికెనని యందఱు సంతోషించిరి. అట్లు విడిచి పోయిన బంధువులందఱు మరలి వచ్చిచూచి రహస్యముగా నెత్తికొనిపోయిన తమ మూటల నెల్ల రహస్యముగానే యొక టాకటిగఁ దెచ్చి యెప్పటిచోటుల నుంచి యా పెండ్లికొడుకును జుట్టుకొనిరి. ఇంతలో నొకఁడు వచ్చి కాలివేళ్ళు చేతివేళ్ళు కదియఁగట్టిన కట్టు విప్పివైచెను. పెండ్లికొడుకు లేచి కూర్చుండి కొంతసేపు తన్ను మాటలాడిపవలదని సైగచేసి బడలిక తీర్చుకొనుచు నూరకుండెను. అందఱు నేమియదృష్టము చచ్చినవాఁడు బ్రదికె నని ముచ్చటలాడుచుండిరి. పెండ్లికూతురు తల్లి మా బిడ్డత్రాడు బంగారు త్రాడు గనుకనే చచ్చినవాఁడు బ్రదికెను. మాపిల్ల నిర్భాగ్యురాలని యన్ననోళ్ళ నిప్పు డేమిచేయవలయును? అని యటచుచుండెను. పెండ్లికొడుకు తల్లి నా కడుపు చలువకొలఁది మరల నా కొడుకు బ్రదికెను. నే నెన్నఁడైన నొకరి నేడిపించి యుండినఁ గదా నాకు కడుపుదుఃఖము వచ్చును. నేను బుద్ధియెఱిగి యొక పాపము చేసినదానను గాను అని చేతులు త్రిప్పుచుండెను. బంధువు లందఱు తమతమ యదృష్టమును మెచ్చుకొనుచు విందున కెదురుచూచుచుండిరి.

అంతటఁ గొంతసేపటికిఁ బెండ్లికుమారుఁడు తన తల్లి దండ్రులను అత్తమామలను బంధువులను అందఱును బిలిచి కూర్చుండుడని చెప్పెను. అత్తగారు దగ్గఱ కూర్చుండి

నాయనా నీకుఁ గలిగిన కష్టదశకు మే మిందఱము చావనుం
టిమి. మా యదృష్టము నిన్ను మరల బ్రతికించెను అని
యూరారెచ్చెను, తక్కినవారు నల్లే పలికిరి. వారి నెల్ల నూర
కుండుఁ డని చెప్పి యావరుండు యమునకుఁ దనకు జరగిన
భాషణము, యముండు చెప్పిన మాట తనకొక దినము గడువు
నొసంగుట తెలియఁబడిచి యిట్లనియె, నామీఁదఁ బ్రీతిగల
యిందఱలో నొకరు నాకై యమలోకమునకుఁ బోవ నియ్య
కొంటిరేని బ్రతికియుందును, అని చెప్పఁగానే యచ్చట గుంపు
గూడిన యందఱు నొకరి మొగ మొకరు చూడనారంభించిరి.

అంతగా నేడ్చుచున్న వారిలో నొక యాడుదిగాని
యొక మగవాడుగాని నీ మాట నేను బోయెదనని పలుక
లేదు. అందఱు బెల్లముగొట్టిన తాలవలెఁ కూర్చుండియుండుట
చూచి పెండ్లికూతురు అమ్మా నేను బోయెదనే యనెను.
దాని తల్లి యా మాటవిని “సరే లే బాగుగఁ జెప్పితివి.
నీకోసరమై నేను జేసినవి యెన్నినోములో యెన్ని వ్రతాలో
యెన్ని యపవాసములో తుదకు నేల యలుకుకొని కూడు
తింటిని నీవు పోయిన మాగతి యేమి? కూతురు లేకపోయిన
నల్లుఁ డేమి యల్లుఁడే. నీ యత్తగారిని పొమ్మను. అని చెప్పి
యా పిల్లను దూరముగ జేయిపట్టి లాగుకొనిపోయెను. ఎటులే
మఱియని యాపిల్ల దుఃఖించెను. తల్లి “యిదేమే యిట్లు ఫిల్ల
చేష్టలు చేసెదవు? ఉండి సుఖపడవలయునా? పోవలయునా?
నీకై నేను బోవుటకు సిద్ధముగానేయున్నాను. నాకేమి
భయములేదు. నేను పోయిన నీకుఁ గడుపుచూచి కూడుపెట్టి

తలచూచి నీళ్లుపోయు వా రెవ్వరే? నే నత్తగారింటికి బోయెద నందువేమో. మీ తండ్రికి మరలఁ బెండ్లిచేసికొను ప్రాయము కాదు. ఊరకుండు ప్రాయముగాదు ఆయన గతి యేమే? అదే నాకు విచారము. డబ్బుకలదు కావున నెవరైనఁ బిల్ల నిచ్చెదరనుకో. నీ సవతితల్లి నిన్నింటిలో నుండనిచ్చునా? తల్లి చచ్చినఁ గడుపు పెద్ద తలమాసినఁ గొప్ప పెద్ద” యను సామెత యెఱుంగవా? తండ్రి లేడా యందువేమో? తల్లి చచ్చినఁ దండ్రి పిన్నతండ్రి యనుకో. తల్లితోఁ బుట్టిపిల్లుసరి. కాబట్టి నేను బోవ సందేహించుచున్నాను. ఆయనను బొమ్మన వచ్చును. తరువాత నా గతి? వసువు కుంకుమునకు గూడ నోమకుండునే. ఇంతసేపు నా కొడుకా నా కొడుకా యని వగలేడ్చు లేడ్చుచుండేనే నీ యత్త. ఆమె పోవునులే. ఇప్పు డామె యుండి యెవ్వరి నుద్ధరింపవలె. నీ మామగారి కింత కాచిపోయుటకు నీవున్నావు చాలును” అని మరల నల్లుని వంకఁ దిరిగి వంగి చూచినది కాదు.

మామ యిట్లు లాలోచించెను. “నేను నూర్లకొలది వడ్డి కిచ్చియున్నాను. వానితోఁ గొన్ని రేపోనేఁడో గడుపు మీఱునవి. వెంటనే రాబట్టక పోయిన నవి మునిగిపోవును. పెండ్లాము బిడ్డ కష్టపడవల్సి వచ్చును. కొన్ని భూములకుఁ గవుల్పిచ్చితిని. కొన్నిటి కింక నియ్యలేదు. నేను తటాలున నిప్పుడు కన్నులు మూసికొంటినా కాపులు భూములు మావే యని యందురు. వారితో వ్యవహార మాడు శక్తి యాడు వారి కున్నదా? నే నీయవలసిన వా రేమో యంద తొక

సారిగ వచ్చి మాపైకము పెట్టుమందురు. కొందఱు లేని బాకీలు చెప్పదురు. కొందఱు తప్పుపత్రముల సృజింతురు. ఇందఱు వచ్చి యేక కాలమునఁ బట్టుకొనిన నది యొక్కతె చిన్నది ముగ్ధ యేమిచేయఁగలదు? ఎవరి కేమి సమాధానము చెప్పఁగలదు? ఎవని తొందర వానిది. నాకేమి చెప్పెదవు నా కేమి చెప్పెదవు అని ప్రతి మనుష్యుఁడు నడుగును. ఇదే సమయమని దాని తల్లి తోడు లింటఁజేరి యచ్చిక బుచ్చిక లాడి నచ్చిక మచ్చికలతో నిల్లు పునాదితోఁ గూడ లేవదీసి “అస్మద్గురుభ్యోనమ యని గురుఁడు అటుక చేతికిచ్చె” అని నా భార్యను వీధి వెంటఁ బుచ్చుదురు. అటుగాక నా పెండ్లాము చిన్నవయస్సుది. ఇంత డబ్బు చేతికి రాఁగానే దాని కేమి దుర్బుద్ధి పుట్టి యంతయుఁ బాడుచేయునో. అయినను నదిబుద్ధి మంతురాలు. అట్లు చేయదుగాని కల్ల కవటము తెలియని యందేద. ముందువెనుక తెలియని ముగుడ. నోరులేని గోల. మగఁడు గదా యను మచ్చికచే నామీఁద సవారితీయును గాని బయట రాగి దమ్మిడికిఁ గొఱగాదు. కావునఁ గ్రిందు మీఁదు దెలియక ప్రవర్తించు నేమో యని సందేహము. ఈ యసందర్భములు లేకుండిన నేను మహారాజువలెఁ బోయి యుందును. నా కింకేమి కావలసియున్నది.

అత్త మామల మాటలు విని పెండ్లికొడుకు తల్లిదండ్రులను జూచి మీ రేమనెదర నెను. అప్పుడు తల్లి యిట్లనియె. “నాయనా! నీ ప్రాణముకంటె నా ప్రాణ మెక్కువకాదు. కొడుకును గోడలిని పెట్టుకొని గుఱముగ సంసారము నడపు

చుండవలయునని నేను వెయ్యి దేవతలకు మ్రొక్కుచుంటి నా పాపముకొలది నీ కిట్లు సుభవిం చెను. నే నేమిచేయుదున నా కిన్నాళ్ళకు నెలవుగా నెలమిఁద ప్రొద్దు గడచెను. ఆడం లుడ తే మేమో యనుకొనుచున్నారు. చచ్చుటకు సిద్ధము నున్నాను గాని భూణహత్య వచ్చునని వీరందఱు చెప్పు న్నారు. నేను బోయిన పిమ్మట మీరు భార్యాభర్తలు సుఖ డుచుండఁ జూచు వారెవరు? మీ సుఖదుఃఖములు విచారిం వేళకింత యన్నముపెట్టు వా రెవరు? పుట్టుకోడ లని పేరు చచ్చుకొని నీ పెండ్లామేకదా యింత సంసారము నిర్వహింపవ యును, పాపము! అది చిన్నది, పుట్టినింట గోముగఁ బెరిం నది, పనిపాట తెలిసినది కాదు, సంసారమేమి నిర్వహింప గలదు? నీకు నీ తండ్రికేమి యుపచారము చేయఁగలదు ఒకవేళ నీ తండ్రి వేఱు పెండ్లి చేసికొనెనా యప్పుడు నవ! తల్లి పోరాటము నీ వెట్లు పడఁగలవు? నిన్నది యిల్లు వెడల గొట్టునో విషమే పెట్టునో? ఈ చీరలు ఈ సాములు దా? పాలుచేసి యెట్లు పోదును? నీకే యా గతి వచ్చినపుడు నీ పెండ్లాము గతి యేమి?

తండ్రి యిట్లనుకొనెను. “ఏమిది చిత్రము! యమలోక మునకుఁ బోవుట గడుప్రతీసికొని వచ్చుట యిది నమ్మఁదగి నదా? వాని వాని కర్మముకొలది వాని వాని యాయుస్సు తీరినపుడు వాడు వాడు మరణించును గాని తనకై మఱి యొకఁడు చచ్చినఁ దాను బ్రదుకుదు నను మాట పిచ్చి మాట! ఇంకను ఆయుస్సుండి భూమిమీఁద పారబ మనుభ

వింశవలసిన వారిని యముఁ డెట్లు చంపఁగలఁడు? ఒకవేళ యముఁడు తానై కొనిపోయినఁ బోనీ, తానై ప్రాణమిచ్చుట కంగీకరించుట యాత్మహత్య కంగీకరించుట గదా, అది మహాపాపకార్యము. చచ్చినవారి దేహములో భూతములు చొరఁబడి పలుకుచుండు నందురు. ఇది యట్టిదేమో? ఒకవేళ యీ పసివానిమాట నిజమే యయిన వాని మా తెవ్వరు చావకుండిన వాఁడే చచ్చునేమో. అంతకు వచ్చిన మన యత్న మేమున్నది? నే నుండిన తోపీ వేళకు మఱియొక కొడు కును బుట్టింపఁ గలను. నేను బోయినఁ దరువాతి గతియేమి? యని వేదాంత విచారము చేయుచు నేమియుఁ జెప్పక యూర కుండెను. అప్పుడందఱుచేరి యింటిలోనున్న ముసలవ్వ యొద్ద కేగి యవ్వా! నీ మనుమనికై నీవు ప్రాణమిచ్చెదవా? అన్ని సుఖములు దుఃఖములు నీ వనుభవించితివి గదా? ఇంక నీకేమి కావలసి యున్నది? అనిరి.

ఆమె మొగమంతయుఁ గన్నులు చేసికొని “బళబళా బాగున్నది. నా బ్రదుకు మీ కంత బరువుగా నున్నదికదా. నాకుఁ బెట్టెడు పిడుకెఁడు మెతుకులకే మీకు దారిద్ర్యము వచ్చెనా? నన్నుఁ జావుమనకుండిన మీరే చావరాదా? వెయ్యినెలలు బ్రతికిన మరల జన్మము లేదందురు అది మొన్ననే కదా గడచెను. నాకుఁ దెలియును. నన్నుఁజూచిన మీ కందఱకుఁ గన్నులు మెఱిమెఱె. ఈ నెపముపెట్టియైన నన్ను గొంతుపిసికి చంపఁ జూచెదరు? అయ్యో ముసలిముండ గదా యాదరింతమని లేక చావు మనెదరా? ఛీ మీ ముఖ

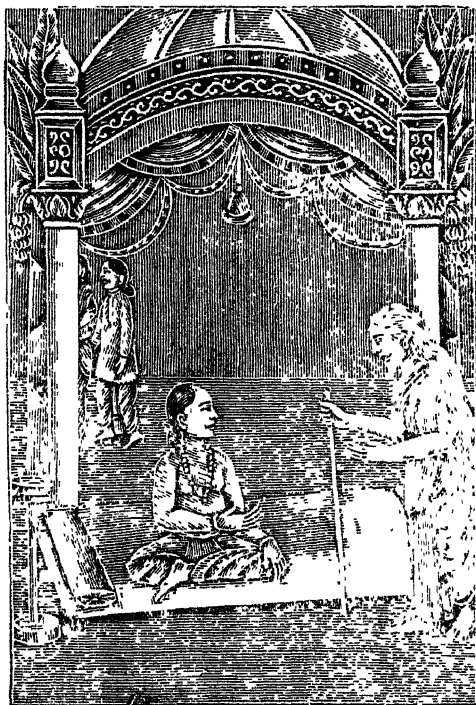
ములు చూడరాదు, నేను మీకంత బరువైన బిచ్చమెత్తుకొని బ్రతికెదలెండు” అని లేచి కట్టెయూత పొడుచుకొనుచు బడుచు లేచుచు వీధిలోనికి బోయి యటచుచుండెను.

తక్కిన బంధువు లందఱు “ఇదేమి చిత్రము. చచ్చిన వారివెంట నెవరు చచ్చెదరు? కృష్ణుడు కాళియుని మడుగులోఁ బడి చచ్చినట్లున్నప్పుడు యశోదానందులు గోపికలు నొడ్డుననుండి యేడ్చుచుండిరిగాని యెవరైన మడుగులోఁ దూకిరా? మన కేల యీ పీడ. మనంతట మనము పోయిన తరువాత వారి యిష్టము. అని యందఱు వెడలి పోయిరి. ఈ నజగుజలలో గడువు దాటిపోయెను. పెండ్లి కొడుకు మరలఁ జచ్చిపడెను. అప్పుడు మరల నందఱు చేరి అయ్యో! హాస్యముగఁ జెప్పెనని యనుకొంటిమని కొందఱు భూతావేశమని కొందఱు యథాప్రకార మేడ్చుచుండిరి.

జీవుడు మరల యమునియొద్దకుఁ గొనిపోఁ బడెను. యముఁ డతనిఁ జూచి నవ్వుచు నేమయ్యా! నీవే మరల వచ్చితివి నీవే ప్రాణమని చెప్పుచుండిన వారిలో నొకరైనవచ్చుట కంగీకరింపలేదా” యనెను. లేదని జీవుడు చెప్పెను.

“బంధువుల ప్రీతి యెట్టిదో నీకుఁ దెలియుటకై నిన్ను మరలఁ బంపితిని. పరునకై యేడ్చువారు లోకమున లేరు. ఒకఁడు మరణించిన యెడలఁ దమకుఁ గలిగిన నష్టమునకై యందఱు నేడ్చువారే. కొందఱకు ధననష్టము. కొందఱకు సంతోష నష్టము. కొందఱకు నుఖనష్టము. ఇట్లులే యందఱు

కన్న తల్లిదండ్రులే ఇట్టివారై యుండఁ దక్కినవారిమాట చెప్పనేల? చుట్టాలందఱు దొంగలని నమ్ముము. తమ లాభమునకై నీ యొద్దఁ జేరుదురు గాని కేవలము నీ నిమిత్తమై

ముసలవ్వ కోపించి పోవుట.

కాదు. ఇంటఁ జేరి యడిగి కొంత, యడుగక కొంత, దొంగతనముగాఁ గొంత, దొరతనముగాఁ గొంత, యిచ్చకాలచేఁ గొంత నానావిధముల హరించుచుందురు. కావునఁ బ్రీతిగలిగి

నట్లు మాటలు చెప్పినంత మాత్రముచేతనే వారి మాటలు నమ్మిన నీకు జ్ఞానము కలుగుటకై యిటు చేసితిని. ఇంకనైన దెలివిగలిగి పుణ్యపాపములు రెండే నీ వెంట వచ్చునని యెఱిగి పుణ్యకార్యములు చేయుచుండుము. ఋణానుబంధము కొలది దాపరించినవారు నిన్నుద్ధరింతురని నమ్మకుము. భగవంతుఁ డొక్కడే నిన్నుద్ధరించునని విశ్వసించి యాయ నను ధ్యానించుచుండుము. నీవు చేసిన పుణ్యపాపముల ఫల మనుభవింపఁ బొమ్ము” అని పంపెను.

౪. భక్తుల యోగక్షేమములు భగవంతుఁడే వహించును.

ఒకానొక బ్రాహ్మణమిథునము వానప్రస్థాశ్రమమునఁ జరించుచు మహారణ్యమున వసించుచుండెను. ఆ దంపతుల కొక కుమారుఁ డుదయించెను. ఆ శిశువు పుట్టిన కొన్ని మాసములకే తల్లి మరణించెను. తండ్రియే యా శిశువును బోషించి పెంచి పెద్దవానిఁ జేసెను. వా రందు నేకాంతముగ నుండి తపస్సు చేయుచుండుటచేతను నా వ్రాంతమందలి ఋషులందఱు బ్రహ్మచారులు సన్యాసులుగా నుండుటచేతను ఆబాలుఁడు ఋశ్యశృంగునివలె స్త్రీలన నెట్టివారో యెఱుంగఁడు. కొంతకాలమునకుఁ దండ్రియు మరణించెను. జనకుఁడు మరణించిన యనంతరము కాంతారమున నొంటిగనుండ వెఱచి యా బాలుఁ డరణ్యము విడిచి వచ్చెను. అడవి విడిచి కొంత దూరము రాగానే బ్రాహ్మణగ్రహార మొకటి యాతనికిఁ

గానవచ్చెను. ఆ యూరికి వెలుపల నొక దేవళము దాని సమీపమున పుష్కరిణి తోఁపు గోచరించెను. జనసమృద్ధము లేక నిశ్శబ్దమై రమ్యమై జనశూన్యమును గాని యా ప్రదేశము తనకుఁ దపస్సు చేసికొనఁ దగిన నెలవని తలఁచి యా బ్రాహ్మణ కుమారుఁడు దేవాలయమున నెలకొనెను.

ఉదయముననే పుష్కరిణిలోని నిర్మలజలముల స్నాన మొనర్చి సంధ్యాది కృత్యములు దీర్చుకొని కోవెలలో నొక మూలఁ గూర్చుండి యోగాభ్యాసము గావించుచు భగవద్ధ్యానము చేయుచు నుండి మధ్యాహ్నము పది పదునొకొండు గంటలకు సగ్రహారమున నైదిండ్లఁ బంచభిక్ష యెత్తి తెచ్చి కొని తిని జీవించుచు మరలఁ దపో నియమము జరపుచుండెను. ఏదిండ్లు వంతు పెట్టుకొని పోయినయింటికి మరల వంతువచ్చు వఱకుఁబోక “భవతి భిక్షాం దేహి” యని రెండుమార్లు మాత్ర మఱచుచుఁ బ్రత్యుత్తరము లేకున్న వెడలిపోవుచు నుండెను.

ఇట్లు కొన్ని నాళ్ళు జరగెను. అంత నొకనాఁ డొక బ్రాహ్మణు నింటికిఁ బోయి “భవతి భిక్షాం దేహి” అమ్మా భిక్ష నిమ్ము అని యఱచెను. ఆ యింట భార్యభర్త లిరువురే యుండువారు.

అందు భర్త యప్పుడే భుజించి కార్యవశమున వెలుపలఁ బోయెను. భార్య పదునెనిమిదేడుల పడుచు, సన్నని చిన్నవస్త్రము కట్టుకొని స్నానము చేయుచుండెను. ఆసమయమున నాయన భిక్ష మడిగిన ధ్వని యామెకు వినఁబడెను.

ఆమె స్నానము సగము చేసి చేయక యుండెను. వేటుచీర కట్టుకొను సవకాశము లేదు. వల్లయును లేదు ఏమి చేయుదు నని యాలోచించులోపల రెండవసారి “భవతి భిక్షాం దేహి” యను ధ్వని వివచ్యేను. ఇంక నాలసించిన నాయన వెడలి పోవునని తలచి యా పడుచు “అయ్యా! వచ్చితిని” అని యుటచి శ్రీఘ్రముగ నట్లే తడివస్త్రముతో వంటఁబంటిలోనికిఁ బోయి వశ్యైరములో నన్న ముంచుకొని యాయనకు వేయ వచ్చెను. తడిసిన వస్త్రము అందు సన్ననిది కావున నది దేహమున కంటుకొని యుండెను. ఆమె నెగాదిగ చూచి యా బ్రాహ్మణ కుమారుడు “అమ్మాయీ! నీకు దేహమున వ్యాధిబాధగలదా?” యని యడిగెను. లేదని యా బాలిక చెప్పెను. అతైన నీ తొమ్మున సంతత బొబ్బ లెట్లు వచ్చెను? నా నిమిత్తమే త్వరపడి వచ్చుచో కాల్చుకొంటివా? యని యా కుమారుఁ డడిగెను. “అవి బొబ్బలుకావు” అని యా పిల్ల చెప్పెను. అతైన నింకేమి?” యని యతఁ డడిగెను. అయ్యా! నాకు బిడ్డలు పుట్టినపుడు వాని కాహారము నిమిత్తమే భగవంతుఁ డేర్పఱచిన పాలగిండీలు” అని యా ప్రజ్ఞావతి ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. “ఏమీ! నీకు బిడ్డలులేరా? అని యాయన యడిగెను. లే”రని యా సుచరిత్ర చెప్పెను. “అతైన నెవ్వఁడో పుట్టఁబోవు బిడ్డలకా భగవంతుఁ డిప్పుడే యాహారమునకు సదుపాయము కల్పించియున్నాడు?” అని యాయన యడిగెను. ‘అవును’ అని యా సుశీల చెప్పెను.

అంతట నాబ్రాహ్మణుఁ డాయమ్మ పెట్టిన యన్నము జోలెలో వేయించుకొని తక్కిన నాలుగిండ్లకుఁ బోక చక్క కోయిలకుఁబోయి యం దా యన్నము భుజించి తపస్సు చేసి కొనుచుండెను. అది మొదల గ్రహారములోనికి భిక్షుకై పోయిన వాఁడుకాఁడు.

మొదటియింటి కాయన రాఁగానే తమయిండ్లకు వచ్చు నని తక్కిన నాలుగిండ్ల యిల్లాం ద్రెడురు చూచుచుండిరి. తమ యిండ్లకు రాక క్రమ్మటి పోవుటయు వారు చూచిరి. అనాఁటి కేమో యనుకొనిరి. తరువాత మూఁడు నాలుగు దినములైనను బ్రాహ్మణకుమారుఁడు రాకపోవుటచే నా నాలుగిండ్ల యిల్లాండు వారి మగవారితో “బ్రాహ్మణకుమారుఁడు నాలుగు దినములనాఁడు నున పొరిగింటికి వచ్చి యన్నమడి గెను. ఆ యింటివడు చేమి యనెనో వయసుపొగరున నేమి చేసెనో యానాఁడు మొదల గ్రహారమునకు భిక్షకు వచ్చుటే యాయన చాలించెను” అని చెప్పిరి. ఆ పిల్ల భర్తకు నీవార్త తెలిసెను. ఆయన యా బాలికను నయభయముల నీ వేమి చేసితివి చెప్పుమని యడిగెను. ఆమె వాస్తవము చెప్పెను గాని పాప మా పిల్లమాట నెవ్వరు నమ్మినవారు కారు. అందఱు దానిని నిందింపఁ బ్రారంభించిరి.

అంతటఁ దపస్వి తమ గ్రామములో నాలుగు దినములుగాఁ బస్తుండుట తమకు శ్రేయస్కరము కాదని యోజించియు నా పిల్లదాని దోష మెట్టిదో తెలిసికొని దండింపఁ దలఁచియు దానిని దోడుకొని యూరిలోని స్త్రీ పురుషు లం

దఱు గుడిలోనికి బోయి దాని నాయనయెదుట నిలువఁబెట్టి
 “యయ్యా! యిది మీ కే యపచారముఁ గావించెను? ఏల
 మీరు భిక్షకు వచ్చుట మానితిరి? అని ప్రశ్నించిరి.

ఆ కుమారుఁ డా బాలికను జూడఁగానే తటాలున
 లేచి యామెకుఁ బ్రదక్షిణము చేసి యామె పాదములపైఁ బడి
 తల్లీ! యని సాష్టాంగ నమస్కారము గావించెను.

ఆ పిల్ల భయముచే గడ గడ లాడఁ జొచ్చెను. తక్కిన
 వారు దిక్కుదోఁచక భ్రమగొని నిలిచి కొంతసేపటికి నయ్యా!
 మీరు తపస్సులు, ఇది స్త్రీ, అందు బాలిక. దానికి మీరు
 నమస్కరింపవచ్చునా?” అని యడిగిరి.

ఆయన యిట్లనియె, “అయ్యలారా! యీమె నాకుఁ
 దత్త్వజ్ఞాన ముపదేశించిన గురువు, కావున గురునమస్కారము
 దోషముగాదు, గుణము జ్ఞానము ప్రధానములు గాని పయస్సు
 గాదు, నాలుగుదినముల నాడు నే నీ పుణ్యాత్మురాలి
 యింటికిఁ బోయితిని. అప్పు డీమె తొమ్మిదవ రెండుపెద్దబొబ్బలు
 గానవచ్చెను. అవి యేమని యడిగితిని, అవి తన కుదయింపఁ
 బోవు బిడ్డలకై భగవంతుఁడు సృష్టించిన పాలగిండ్డిలు” అని
 చెప్పెను. ఇంక నేనాఁడో పుట్టఁబోవు బిడ్డల కాహారమునకు
 సదుపాయ మీనాఁడే కల్పించిన భగవంతుఁడు పుట్టి పెరుఁగు
 చుండు నా కాహారకల్పనము చేయకుండునా? నాకేల యీ
 వెతలు? ఆహారము వెదకు భారము నానెత్తిపైఁ బెట్టుకొన
 నేల యనుకొని యానాఁటినుండి భిక్షాటనము మానితిని.

కావున మీ రీమెను నొవ్వనాడితిరేని మిమ్ము నందఱు శపింతును. ఇప్పుడు భగవంతుడే నా కాహారముఁ బుచ్చుచున్నాడు వ్రతదిన మెవరో యొక పుణ్యాత్ముఁ డాహారముఁ దెచ్చి యిచ్చుచున్నాఁడు.

అని యాయన చెప్పనంతలో నొక బ్రాహ్మణుఁడు తలమీఁద నొక పశ్చేరములో నన్నాదుల నెల్ల నుంచుకొని తెచ్చి యా తపస్విముం దుంచి యందు మూఁగినవారి నెల్లఁ జూచుట చూచి యిట్లనియె.

బ్రాహ్మణ వేషధారులారా! మీరా యీ యగ్రహారమున నుండువారు? ఎంత పుణ్యాత్ము లెంత పుణ్యాత్ములు! మీ గ్రామములో నొక బ్రాహ్మణకుమారుఁడు తపస్వి తపస్సు చేసికొనుచు నుపవాసములుండ మీరు పొట్టలకు గట్టింప నెట్లు మనస్సు వచ్చెనో? “అతిథి దేవోభవ” “అభ్యాగత స్స్వయంవిష్ణు” వనునవి మీరు చదివిన వేదశాస్త్ర పురాణాదుల లేవు గాఁబోలు. బ్రాహ్మణున కింత యన్నము పెట్టని మీ రేనాఁటి బాఁవలయ్యా. ఆకలి గొన్నవాఁడు కాచియుండ వానికిఁ బెట్టక భుజించు నన్నము గోమాంసముతో సమానమని మీ రెఱుంగరా? ఈ వార్తవిని యెందో యుండు వాడను నేను దలమీఁదఁ బెట్టుకొని మోసికొని వచ్చి యాయన కన్నము పెట్టవలసి వచ్చెను గదా? ఈ బ్రాహ్మణ కుమారునకు నందుఁ దపస్వికిఁ బట్టెడన్నము పెట్టిన మీయింట

దారిద్ర్యము తట్టుముట్టాడునా? లోభము నరకద్వార మని “దాన మేకం కలాయగే” యని యన్నదానము స్వర్గద్వార మని వినరా.

ఆమాటలు విని వారు లజ్జచే దలలువంచి “అయ్యా! మీరు చెప్పినది సత్యము. ఈయన మా యిండ్లకు వచ్చుచుండిన నన్నము పెట్టుచుంటిమి. నాలుగు దినములుగా రాకుండుటచే గారణమేమో తెలిసికొన నిందు వచ్చితిమి.” అని వారు చెప్పిరి.

“అవురా! మీ యైశ్వర్యమదము. తపస్సు చేసికొనువాఁడు దానినైన జాలించి జిట్టెఁడు పొట్టకై పట్టెఁడు కూటికై మీ యైదిండ్లు తిరుగవలయును గాఁబోలు. ఆయన యడుగక పెట్టిన మీ పరువునకు లోటువచ్చును గాఁబోలు. ఇప్పు డీయనకు నేను బెట్టుటచే నాకు మానహాని సంభవించెనా? మీ రింటి కొకనాఁడు వంతుపెట్టుకొని యిక్కడికిఁ దెచ్చి యాయనకు నన్నముపెట్టిన మీ పరువు చెడనా? కండలు కరఁగునా? ఛీ ఛీ మీది బ్రాహ్మణచర్య గాదు.” అని యన్నము తెచ్చిన బ్రాహ్మణుఁడు వారిని ఛీ కొట్టెను.

అప్పు డందఱు “నయ్యా యిదివఱకు మే మీయనను నుపచరింపకుండుట యపచారమే. మీరు చెప్పిన ట్లికమీఁద నింటికొకనాఁడు వంతుప్రకార మీయన కన్న మిచ్చటికే తెచ్చిపెట్టెదము” అని చెప్పిరి. ఆ మాట వారు చెప్పఁగానే యన్నము తెచ్చిన బ్రాహ్మణుఁడు మాయమై పోయెను.

అప్పు డంద తీన్నినాళ్ళీ బ్రాహ్మణకుమారున కన్నము తెచ్చి పెట్టినవాఁడు భగవంతుడే యని తెలిసికొని యానాఁడు మొదలెరువరున తప్పక యా తపస్వికి నన్నముఁ దెచ్చి పెట్టుచుండిరి. మఱియొక తెలివిమాలిన దైనచో నాయనను రచ్చకీడ్చి యుండుఁగదా యని యా బాలిక ప్రజ్ఞకు నంద తామెను శ్లాఘించిరి.

గి. నిజమైన చండాలుఁ డెవఁడు?

గోదావరీ తీరమునఁ బలువిధము లయిన ఫలవృక్షములచే దట్టముగ నిండిన యొక తోఁపు గలదు. అం దొక బ్రాహ్మణుఁడు పర్ణకుటీరము కల్పించుకొని వాసము చేయుచుండెను. అతఁడు సన్యాసి. వేదములు, శాస్త్రములు, పురాణములు, ఇతిహాసములు లోనైన వెల్లఁ జదివినవాఁడు. పెద్ద వేదాంతి. తక్కిన లోకులందఱు నీచులని యజ్ఞానులని వారి తోఁ గలిసి మెలసి యుండుట తనయట్టివానికిఁ దగదని వారిని సమీపించినను దాను మైలవడుదునని తలంచి యుండు దురభిమాని. త్రిషవణ స్నానము, ఏకభుక్తి, స్వయంపాకము, వేదములు శాస్త్రములు వల్లెవేయుట. ఏకాంతవాసము, వీనివలననే తాను ముక్తి సంపాదించఁ గలనని తలంచిన మూఢుఁడు. అంతియకాని యతని హృదయమున దయా దాక్షిణ్యములు కాని, పరోపకార బుద్ధిగాని యితరుల యజ్ఞానము తొలఁగింప యత్నము చేయవలయు నను వివేకము గాని లేనివాఁడు.

కావున నాతని హృదయము సూర్యరశ్మి నిర్మలవాయువు
చొరని యంధకార బంధురమైన గుహను బోలియుండెను.
ఎవరైనను భగవద్విషయము తెలిసికొనఁ గోరి వచ్చినను
వారి పదస్పర్శ యైనంతమాత్రమునఁ దన యాశ్రమ మవనిత్ర
మగునని వారిని జేరనిచ్చువాఁడు కాఁడు. దండము కమండ
లువు కావివస్త్రము బోడితల ధరించినను శాంతమనునది
యెట్టిదో యతఁ డెఱుఁగఁడు. కోపమువచ్చెనా నిబ్బరించుకొను
శక్తిలేని శ్రోధదాసుఁడు. ఆ కారణముచే నాచోటికి యెవ్వరు
పోకయుండిరి. ఇట్లుండ నొకనాఁడు వేటూరి చాకలి యొకఁ డీ
విషయ మేమియు నెఱుఁగనివాఁ డగుటచే నా తోపునొద్దకుఁ
బోయి యచ్చటనున్న బండమీఁద నొక వస్త్రము దబాదబా
యని యుడుకుచుండెను. అప్పుడా సన్న్యాసి యా సమీపమున
నుండు పొదయొద్ద జపము చేసికొనుచుండెను. కొన్ని నీటి
తుంపురులు గాలికిఁ గొట్టుకొనివచ్చి యాయనమీఁదఁ బడెను.
చప్పుడునకే మనస్సు చెదరిన సన్న్యాసి నీటితుంపరలు
మీఁదఁ బడగానే నేయిపోసిన యగ్నివలె మండిపడి చేతి జప
మాల నేల బాఁది దండముతీసికొని యచ్చటికిఁ బోయి
యతఁడు చాకలివాఁడగుట యెఱిఁగి మఱింత మండుచు వానిని
నోట వట్టరాని కన్న తిట్లులు తిట్టి వానిఁ బైవడి కొట్టెను.

ఈ సన్న్యాసిచేష్ట లేమియు బోధపడక, యా చాకలి
దిగ్భ్రమగొని యాయన తిట్టినను గొట్టినను బదులాడక యూరక
స్తంభమువలె నిలుచుండెను. సన్న్యాసి నోరు చేతులు నొప్పు
లెత్తి యూరకున్న తరువాత నా మడివా డిట్లనియె. “అయ్యా

నేను మీ కేయెగు గావించితిని. నన్నేల తిట్టి కొట్టితిరి. నా దోషము చెప్పక మీరు నన్ను దండింపవచ్చునా? యని యడిగెను.

అప్పు డా సన్న్యాసి “యోరి చండాలుఁడా! నాపుణ్య శ్రమమునకు వచ్చి ధర్మనిచేసి నాధ్యానము చేయుచుట గాక నీచుండవైన నీ ముఱికివస్త్రము నీళ్ళు నా పవిత్రగాత్రముపైఁ బోసితివి. నీ వెంతటి పాపివి? నీ కింత పోతరమా” యని దూషించెను.

రజకుఁడును “అయ్యా మీ రిందుండుట నే నెఱుంగను. నేను గ్రామాంతర వాసిని. అజ్ఞానమునఁ జేసిన యపరాధమును తుమింపుము” అని చెప్పి యుదుకుచుండు వస్త్రమును దీసికొని పోవ సిద్ధపడెను.

అంతట సన్న్యాసి “చూడుము చండాలుండవైన నీ ముఱికినీరు నాపైఁ బడుటచే మరల శుచిస్నానము చేయవలసి వచ్చెను” అని పోయి నదిలో స్నానము చేసెను. చాకలవాఁడును సన్న్యాసివలెనే యేటిలో దిగి స్నానము చేసెను.

అప్పుడు సన్న్యాసి చాకలవానితో “నీవేల స్నానము చేసితివి” అనెను. చాకలవాఁడును “అయ్యా శూద్రునకు బ్రాహ్మణ స్త్రీయందుఁ బుట్టినవాఁడు చండాలుఁడు. వాని వంశమువారును జండాలురే. నీవు బ్రాహ్మణుండవు. నీది బ్రాహ్మణబుద్ధి. అట్టిదానికి నీచజాతి క్రోధగుణమునకు సంపర్కము గలిగెను. ఆ రెంటివలన నైనది నీ దేహము,

కావున నీది చండాలు దేహమే. జాతిచండాలుసకన్నఁ గర్మ
చండాలుఁడు నీచుఁడు. కావున నతి నీచస్పర్శచే నైవనా
దేహదోషము పోవ స్సావము చేసితిని” అని చెప్పెను.

సన్న్యాసి సిగ్గుచేఁ దలవంచుకొని తపస్వికిఁ గ్రోధము
కారాదనియు దాను జేయు వేదాధ్యయనము జపము తపము
లోనైన వన్నియుఁ జాకలి శాంతగుణముతో సరి రావనియు
నెఱిగి యదిమొదలు క్రోధమును జయింప యత్నించెను.

౬. నిజమైన పాపియెవఁడు ?

ఒకానొక నగరమున నొక మతముండెను. అందొక
సన్న్యాసి వాసముచేయుచుండెను. ఈ కాలపు సన్న్యాసులు
కొందఱవలె నాయన యాలిపై నలిగిన సన్న్యాసియు గాఁడు.
పొట్టకూటి సన్న్యాసియుఁ గాఁడు. పూర్వకాలమున వాస్తవ
ముగ వైరాగ్యము కుదిరి మూఁడాశ్రమములు దాటినవారే
సన్న్యాసము స్వీకరించుచుండిరి గాని రావణ సన్న్యాసము
అర్జున సన్న్యాసము వారెఱుఁగరు. ఆ కారణముచేత నా
సన్న్యాసి తన యాశ్రమధర్మమును జక్కఁగ నిర్వర్తించుచు
నుపదేశముఁగోరి వచ్చినవారికి జ్ఞాన ముపదేశించుచు సత్ప్రవర్త
నము కలవాఁడై యందఱకుఁ బూజ్యుఁడై యుండెను.

ఆయన మతమున కెదురుగ నుండు నింటియందు వేశ్య
యొక తె కాఁపురముండి దాని కులవృత్తిచే జీవించుచుండెను.
ధనాశచేఁ గన్నవారికిఁ గొంగువటచు వేశ్యావృత్తి కేవల

నీచమైనను జారినీవృత్తికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. కుటుంబినులు జారిణులగుటచేఁ గదా యుత్తమ వంశములయందును జండాలు రుద్ధవించి కులద్రోహము గురుద్రోహము లోనగు ననేక పాపము లాచరించి కర్మోటకులై యెట్టి క్రూరకార్యములకైనను వెనుదీయుక యున్నారు. జారిణులు ప్రచ్ఛన్న కూపములు. వేశ్యలు బహిరంగ కూపములు. స్పృహముగఁ దెలియవచ్చు బావులందుఁ జావఁగోరువాఁడే దుముకును. ప్రచ్ఛన్న కూపములందు మీఁద మొలచిన గడ్డికైకదా పోయి భ్రమగొని యేనుఁగులు పడి నశించును. ఆ వేశ్య యింటికి రేపగ లెందఱో విటులు వచ్చుచుఁ బోవుచుండిరి. వారి రాకపోకల నా సన్న్యాసి చూచుచుండెను.

ఒకనాఁ డా సన్న్యాసి యా వెలయాలిని జేరఁబిలిచి యిట్లునియె. ఓసీ! నీ కొక హిత ముపదేశించెదను. నాపైఁ గోపింపకుము. నీవు స్త్రీవి. స్త్రీకి మానమే భూషణము. అట్టి నీ మానమును దేహమును నాలుగు కాసులకై నమ్ముచు న్నావు. ఆత్మగౌరవము నీకు రవంతయు లేదాయెఁ గదా? అంతియకాదు. భార్యాభర్తలుగా నుండువారే నెలకుఁ బది దినములకు మించి కలసిన దేహరోగ్యము చెడునుగదా. అట్లుండ దినదినము నీవు విధినిషేధములు లేక పురుషసాంగ త్యము చేయుటచే నీయం దెన్నిరోగము లున్నవో నీ వెఱుఁ గవా? ఈ రోగములు నీతోఁగలియు పురుషులకుఁ దగులుటచే వారు కొఱగానివా రగుట యట్లుండ నేపాప మెఱుఁగని వారి భార్యల కెంత యవకార మొనర్చి వారిని సంసారసుఖ హీన

లుగఁ జేయుచున్నావో యాలోచింపలేవా? ఆ రోగములచే వారిసంతాన మెట్లులు రోగపీడిత మగునో యెట్లు కొన్నితరములలో వారి వంశమే నిర్మూలమై నశించునో యెఱుంగవా? జీవించి యుండువారును నడపినుఁగులై యుండుట నీకుఁ దెలియదా? విష మొకనినే చంపును. నీ విషము వంశములనే నిర్మూలించును. నీవలన నెన్నిమంచి సంసారములు భిక్షౌటమునకుఁ బాలుపడెనో యెందఱు జీవచ్ఛవములై యున్నారో యోజింపలేవా? ఇది నాకుఁ గృలవృత్తికదా. కులవృత్తి యెంతటి నీచమైనను విడువరాదుగదా యందువేమో. ఏ వృత్తియైనను నితరులకు బాధాకరముగా నుండరాదు. ఇతరులను బాధింపక తన వృత్తియందుఁ దా నుండవలెను. ధర్మవ్యాధుఁడు జీవహింసచేయ కులధర్మమం దుండలేదా? తులాధారుఁడు మోసములేక వాణిజ్యము వృత్తిగా నడపలేదా? నీకు భగవంతుఁడు దేహమును దేనికై యిచ్చెనో దేనికై నీ పువయోగించుచున్నావో యాలోచింపుము. ఇటు చేయుట భగవదాజ్ఞ మీఱుటకదా? పరులను దన్ను రక్షించుకొనుటకై యాయఁబడిన కత్తితోఁ దన తల తెగ నటకుకొనుట యేమి వివేకము? దుష్కామునున నెప్పటికైన మేలు గలదా? పురుషులను నేను నా యింటికి రమ్మని ప్రార్థించితివా? వారేకదా వచ్చుచున్నారని యందువేమో. సంసారులలో కామమును జయించినవాఁడు కోటి కొకఁడైన లేడు. అందు విజ్ఞులైనవారు తమ భార్యలతోనే రమింతురు. ఇది ధర్మావిరుద్ధము. మెఱయునది యంతయు బంగారమని తలఁచు బాలురవంటి

మూఢులు, వశువులవలె గామమును నిగ్రహించుకొన నేరని వారు, పరస్మీలకు దేవులాడుదురు. ఇది ధర్మవిరుద్ధము. అందు జారిన సాంగత్య మపాయకరము గావున గొందఱు మీ సాంగత్య మభిలషింతురు. పురుషుల నాకర్షించు కోరిక లేదేని తఱుకులు బెఱుకులు కులుకులు సిగ్గుమాలిన చేష్టలు మీకేల? తేనె పాత్రమందుంచి నే నీగల రమ్మంటినా యనిన నేమి యర్థము? నీ యుద్దేశము చెడ్డదికాదని నీవు చెప్పగలవా? నీవు చదువరివి. విజ్ఞురాలవు. గుణవతివి. నీయం దీ మహాకళం కము సంక్రమించుట కోర్వక హిత ముపదేశించితిని. ఇంక నైన నీవు బాగుపడుదువనియు నీ కులవృత్తియందే యుండఁ గోరుదు వేని గండకివలె వర్తింతు వనియుఁ గోరుచున్నాను.

ఈ పలుకులు విని హిత ముపదేశించిన యా సన్న్యాసికి నమస్కరించి యది యంటికిఁబోయి యాయన చెప్పిన విషయముల నెల్ల విపులముగ నాలోఁపించెను. ఆలోచించు కొలది తన వృత్తి మిగులఁ బాపహమని దానికి తోచెను. తనవలనఁ జెడిన పురుషులయు వారి భార్యలయు బిడ్డలయు శాపాక్తులు తన్నెన్ని కల్పములైన సరకములఁ ద్రోయఁజాలు నని భయపడియెను.

అంతట నా వేశ్య దన యభిప్రాయము తల్లికి నెఱిగిం గించెను గాని యది దానిని దిట్టి దాని యిష్టప్రకారము వర్తింపఁ జేసినదిగాదు. ఇట్లు వ్యర్థసంకల్పయై కులవృత్తి రోసి యు వేఱు మార్గము లేక దానియందే యుండియు మనమున భగవంతుని ధ్యానించుచు నన్నీ పాపమునుండి విముక్తను

జేయుమని ప్రార్థించుచుండెను. ఒక్కొక్క విటుడు వచ్చి నపు డంతయు భగవంతుడా నన్నీ కసుమాలపుఁ గూటికి లోనుచేసితివిగదా. నను రక్షించు భారము నీదియని మన స్సున భగవంతునే ధ్యాన మొనర్చుచుండెను.

తా నుపదేశించినను వేశ్య దానివృత్తి మానకుండుటచే సన్న్యాసి మిగుల పరితపించుచు దాని యిటికి వచ్చిన విటున కొక్కొక్క చిన్న నాయివంతున నొకచోటఁ గుప్ప వేయఁజొచ్చెను. మూడు నాలుగు సంవత్సరములలో నా కుప్ప యొక తిప్పయాయెను. అప్పుడా సన్న్యాసి వేశ్యను మరలఁ బిలిచి యిట్లనియె.

ఓసీ! నా హితబోధము నీకు రుచించినది కాదుకదా. ఈ తిప్పయందలి తా లెంచితివేని నీ వీ-మూడు సంవత్సరములుగ నెందఱు విటులతోఁ గలిసితివో తెలియును. ఈ పాపమునుండి యెట్లు విడివడెదవో యాలోచింపుము.

ఆ మాటలువిని వేశ్య మఱింత భయపడి మునుపటి కంటె గెక్కువగ భగవంతుని మనస్సున నిలిపి సర్వదా ధ్యానించుచుండెను. సర్వకాల సర్వావస్థల నది భగవంతునినే ధ్యానించుటచే దుదకుఁ దానికి జ్ఞానము భక్తి కుదిరెను. సన్న్యాసి మాత్రము దాని కింకను బుద్ధిరాదయ్యెనని విచార పడుచుండెను. ఇట్లు కొంతకాల మరుగ దైవతంత్రముచే నా వేశ్యయు సన్న్యాసియు నొకనాఁడే మరణించిరి. సన్న్యాసిని గొనిపోవుటకు యమకింకరులు వచ్చిరి. వేశ్యను గొనిపోవు

టకు విష్ణుదూతలు విమానముఁ దెచ్చిరి. అప్పుడు సన్న్యాసి మిగుల దుఃఖించి సన్న్యాసమునకు యమలోకము, వేశ్యా వృత్తికి వైకుంఠము, గమ్యస్థానములా యని వారి నడిగెను. అప్పుడా దూత లిట్లనిరి.

ఓయీ ! నీవు నిష్కారణముగఁ బరితాపపడుచున్నావు. నీవు నరకమునకుఁ బోవుటయందు వేశ్య పుణ్యలోకములకుఁ బోవుటయందు వైవరీత్య మేమియు లేదు. మనుష్యుల బంధ మోక్షములకు మనస్సు కారణము. సన్న్యాసాశ్రమమున నుండు నీకు విహితకార్య మెయ్యది? సమస్తములైన కోరికలు వదలి యాత్మ సాక్షాత్కారము నొంది సర్వము బ్రహ్మమయ మని యనుభవమునకుఁ దెచ్చికొనుటా లేక యే వేశ్య యెందఱు విటులతోఁ గూడుచున్నది? ఎప్పు డెప్పు డే యే కార్యముల నెట్లెట్లు చేయుచున్నది అని యాలోచించుటయా? దాని కృత్యము వలనఁ గలుగు ఫలము పుణ్యమో పాప మో యది యనుభవించును, దాని విచారము నీకేల? హిత ముపదేశింఁగితి నంటివా యొకసారి రెండుమార్లు చెప్పితివి. చాలును. సర్వదా నీ మనస్సు దాని కృత్యములపై నుండనేల? నీ మనస్సు దేనియందు వర్తించుచుండెనో యా ఫలము నీ వనుభవింపవలదా? కావున నీకు నరకప్రాప్తి. ఆ వేశ్యయో నీవు చేసిన హితబోధమువలన దాని వృత్తియందు రోత పుట్టియుఁ తల్లి బలత్కారము వలన నందే చరించుచుండెను. గాని మనస్సున నే నిట్టి కార్యము చేయుచున్న దాననే. నారాయణమూర్తీ భగవంతుఁడా! నాగతి యేమి? నీవే నాకు

శరణము అని విటులతోఁ గలిసినపుడును భగవంతుని యుద్దే మనస్సుంచెను. అంతియగాక యీ సన్న్యాసి యెంత పుణ్యాత్ముఁడు! సర్వదా భగవంతునినే స్మరించుచుండును” అని నీవు చేయు కార్యము నది స్మరించుచుండెను. దాని పాపకార్యమునే నీవు స్మరించుటచే దాని నరకము నీకు లభించునట్లు నీ పుణ్యకార్యము నది స్మరించుటచే నీ పుణ్యలోకము దానికి లభించెను. ప్రతిమనుష్యుఁడు తాను దాను గడతేలు సదుపాయ మాలోచింపక మఱియొకరిని జక్కి దిద్దెదనని నాని మతమునో యాచారమునో యాక్షేపించుచుండుట సరియైన కార్యము గాదు. తాను దరించిన వాఁడు పరులను దరింపఁ జేయవలయును. పెద్ద ప్రవాహములోఁ దాను గొట్టుకొని పోవుచుఁ దనవలెనే నితరుల నాక్షేపించుట తెలివిమాలిన పని” అని యతనిని నరకమున కీడ్చుకొని పోయిరి.

2: గృహస్థుఁ డుత్తముఁడా! సన్న్యాసి యుత్తముఁడా!

ఒకానొక రాజునకు సన్న్యాసము శ్రేష్ఠమా గారస్థ్యము శ్రేష్ఠమా యను సందేహము కలిగెను. పురాణోతిహాసముల శోధింపఁ గొన్ని చోటుల గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్ఠమనియుఁ గొన్నిచోటుల సన్న్యాసమే శ్రేష్ఠమనియుఁ గానవచ్చెను. సన్న్యాసులను విచారింప సన్న్యాసమే శ్రేష్ఠమనుచుండిరి. గృహస్థులు గారస్థ్యమే శ్రేష్ఠమనిరి. రెంటికిని సామరస్య మెటులు చేయవలయునో యాయనకు దోచినది కాదు.

ఈ సందేహము నివర్తించుకొనవలయునని యా రాజు నిశ్చయించుకొని యొక యుపాయము చేసెను.

సన్న్యాసి యెవఁడైనఁ దన దర్శనమునకు వచ్చినపుడు సన్న్యాస మెక్కువా? గార్హస్థ్య మెక్కువా? యని ప్రశ్నించి సన్న్యాస మెక్కువ యని చెప్పిన దానిని సిద్ధాంతీకరింపుమని కోరుచుండెను. వాఁడు దానికి సమర్థుఁడు గానియెడల బలాత్కారముగ వానికి వివాహముచేసి సుసారులలోఁ గలుపుచుండెను. అట్లులే గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్ఠమని చెప్పిన గృహస్థుఁడు వాని మాట స్థాపింపఁడేని వానిని సన్న్యాసిని జేయుచుండెను.

ఇట్లుండ నొక చిన్నవయస్సుగల యొక సన్న్యాసి రాజు దర్శనమునకై వచ్చెను. అందఱును బ్రశ్నించినట్టే రాజుయనను బ్రశ్నించెను. ఆయన “రాజా! దేనిమట్టున కదే శ్రేష్ఠము. ఒకటి యెక్కువయని మఱియొకటి తక్కువయని చెప్పరాదు. దేనియం దెవఁ డుండునో దాని యందు వాఁడు చక్కఁగఁ బ్రవర్తించెనేని యదియే తక్కినవానికంటె శ్రేష్ఠము” అని చెప్పెను. “అది యెట్లు నాకు నమ్మకము గలుగఁ జెప్పుము” అని రాజుడిగెను. “నావెంట వచ్చితివేని నామాట నిజమని నీకు నమ్మకము గలుగఁ జేసెదను” అని సన్న్యాసి చెప్పెను. వచ్చెదను అనిచెప్పి రాజు సన్న్యాసి వెంటఁ బోయెను.

ఇట్లు వారిరువురు కొంతకాలము భూసంచారము చేయుచు నొకనాఁ డొక పట్టణముఁ బ్రవేశించిరి. ఆ సమయమున నా నగరమున రాజకుమారి స్వయంవరోత్సవముజరుగు

చుండెను. బానిజుడ సనేకులు రాజులు రాజకుమారులు వచ్చిరి. రాజతనయను నొకయంబారి యేనుంగుపై గూర్చుండఁ బెట్టి యూరి వీధుల వెంటఁ ద్రిప్పుచుండిరి. వీధుల రెండు ప్రక్కలఁ జూడవచ్చిన నారెల్లఁ దమ తమ యైశ్వర్యము బలము మెఱయునట్లు సింగారిండుకొని నిలిచి యుండిరి. రాజ పుత్రి యేనుంగుపైఁ గూర్చుండి రెండువంకలఁ బొఱఁజూచుచుఁ బోయి పోయి గంపు నడుమ నిలుచుండిన బానిసస్నాన్య సిని నూత్నయావనమున నురారు సుందరునిఁ జూచి యేనుంగు నుండి దిగి యాయన యొద్దకుఁ బోయి చేతనున్న పుష్ప మాలిక యాయన కంఠమునపైచి యతని వరించెను.

అ సస్నాన్యసి యా కన్యను జూచి చుట చూచి ఛీ యేమిపని చేసితివి? సస్నాన్యసికి వివాహమేల? యని యామాలి కను దీసి పాటవైచెను. ఇంతలో రాజును వచ్చి “అయ్యా! నీవు వేదవాఁడవని తలంపకుము. ఇప్పుడు నా రాజ్యములో సగము నీ కిచ్చెదను. నా యనంతరము రాజ్యమంతయు నీదే. కావున నా కన్యను బరిగ్రహింపుము” అని వేడుకొనెను.

సస్నాన్యసియు రాజునుజూచి “రాజా! నీకు మతిలేదా యేమి? సస్నాన్యనులు వివాహమాడుదురా? నీ రాజ్యము నాకువలదు. పో పొమ్ము” అని నిరాకరించెను. నేను వీనిని దప్ప మఱియొకని వరింపనని రాచకూతురు పట్టుపట్టెను.

ఇది యెక్కడిపీడ నాకు దావరించెను. ఇక్కడ నుండిన బలవంతముపెట్టుదురేమో యని యా బాల సస్నాన్యసి యందు

నిలువక పరువిడఁజొచ్చెను. నీవేనాకుఁ బతివి. నీ వెందు బోయిన నే నందులకే వచ్చెదనని రాజుకూతురు వాని వెంట బరువెత్తెను. రాజా! వీని వెంట మనము పోదము రమ్మని మన సన్నాస్యసి రాజును దోడుకొనిపోయెను. ఆ సన్నాస్యసి పోయి పోయి యొక కాటడవి ప్రవేశించెను. రాజకన్యయు వెంటనంటెను. వారి వెంట నీ రాజును సన్నాస్యసియుఁబోయిరి.

ఆ సన్నాస్యసికి నడవిలోని మఱుఁగుత్రోవ లన్నియుఁ దెలియుటచేఁ దటాలున నొక పొదలోఁదూటి యావల నెందో కానరాకపోయెను. రాచకుమారిక దిక్కు తెలియక నేలఁ గూలఁబడి హో యని యేడువసాగెను. అప్పుడు రాజును సన్నాస్యసియుఁ జేరఁబోయి “అమ్మా! యేడువకుము. సంజ చీకట్లు వ్యాపించుచున్నవి. ఇప్పుడీ యడవి వెడలిపోవ సాధ్య పడదు. తేవటివేళ నిన్ను మీయూరు చేర్చెద” మని సమా ధానపఱిచి యామెను దోడ్కొని యొక పెద్ద మఱిచెట్టు క్రిందికివచ్చి యచ్చట నారాత్రి విశ్రమించిరి.

అది హేమంతఋతు వగుటచేతను వారు మువ్వరు కట్టువస్త్రములతో నుండుటచేతను జలికి వడవడ వడఁకు చుండిరి. దినమంతయు దారి నడచిన బడలికచేతను నాఁకటను సొటసొట లాడుచుండిరి.

ఆ చెట్టుమీఁద గూడుకట్టుకొని కాపురమున్న పావు రములలో నాఁడుపావురము మగపావురమును జూచి “నాథా! వీ రెవ్వరో మువ్వరు లేఁబాయమువారు. అఁకలికిఁ జలికి

బాధపడుచున్నాడు. వీరు మనయింటికి నతిథులై వచ్చిరి. వీరి నాదరింపవలసిన భారము మనయం దున్నది. కావున వీరికే దైన సాహాయ్యము చేయుట మనకు విధి సుమీ” యనెను.

“మేలు మేలు నీవు మంచిమాట చెప్పితివి” అని మగ పక్షి యెగిరిపోయి పుడక లేటి తెచ్చి వారిముందు ప్రోవుగ వైచి కొఱవి నొకటి తెచ్చి దానియం దుంచి అక్కలచే విస రెను. దానిచేవారు శీతలబాధవలన విడివడిరి గాని ఊత్తుచే దపించుచుండిరి.

వారి స్థితిఁ జూచి పావురము “వీరికి నీ రాత్రివేళ నెట్లా హారము సమకూర్తును. అతిథు లాఁకటఁ దపించుచుండ వారి యాఁకలిదీర్పని గృహస్థునకంటె బాపాత్ముఁ డెవఁడు? అట్టి వాఁడు కుటుంబియై యిట్లుకట్టుకొని కాఁపురము చేయనేల? ప్రియురాలా! నేను వీరి కాహార మయ్యెద” నని చెప్పి యది ప్రత్యుత్తర మీయకముందే యా మంటలో దుమికెను. మగ పక్షి యతిథుల రక్షింపఁ దన మే నిచ్చుట చూచి యాఁడు పక్షి యిట్లు లాలోచించెను. “అతిథుల రక్షింపఁగదా నా పతి తన దేహ మొనఁగెను? ఈ మువ్వర కొక పక్షిమాంస మెట్లు తృప్తి గలిగించును? పతి నడచు ధర్మమందు నడచు నదే సతి. కావున నా పతిధర్మమును నేను రక్షించెదను. కాదేని సహధర్మచారిణి యను పేరు వ్యర్థముకదా.” అని విడ్డ లకుఁ జెప్పి యాఁడుపక్షి మంటలో దుమికెను.

అప్పు డా పక్షిపిల్ల లిట్టులాలోచించెను. “ఇటువంటి ధర్మాత్ముల యుదరమునఁ బుట్టిన మనము వాఢి ధర్మము

నిర్వహింపకుండితిమేని వారి కడుపులోనుండి మలము వెంట
వచ్చు పురుగులకు మనకు భేదమేమి ?

తల్లిదండ్రుల ధర్మము నిర్వహించువారే పుత్రులు.
మువ్వరు మనుష్యులకు రెండుపిట్టలమాంస మెట్లు సరిపోవును?”
అని యవియును మంటలో దుమికెను. అప్పుడవి యన్నియు
దేవతలు దెచ్చిన విమానములపై స్వర్గలోకమునకుఁబోయెను.

ఈ మువ్వరు జరిగినదంతయు వినుచుఁ గనుచునుండిరి.

అప్పుడు సన్న్యాసి రాజుతో నిట్లనియె. “నృపాలా !
కంటివిగదా గృహస్థాశ్రమ ధర్మ మెట్టులు నిర్వహింపఁబడెనో,
సన్న్యాసాశ్రమధర్మ మెట్టులు నిర్వహింపఁబడెనో. ఈ రాచ
కన్నియ తానై వలచినను విస్తార రాజ్యమంతయు లభించి
నను బాలసన్న్యాసి తృణముగఁ జూచెనుగదా. అది నిక్కమైన
సన్న్యాసము. ఇప్పుడు పక్షులు గృహస్థాశ్రమ ధర్మమున
వర్తించుటఁ జేసి యతిథులమైన మనకు మనము ప్రార్థింప
కున్నను బ్రాణములే యొసఁగెను. ఇప్పు డేధర్మ మెక్కుడో
నీవు చెప్పుము. సన్న్యాసాశ్రమమున నుండువాఁడు కేవల
విరక్తుఁడై కాంచనము మట్టిపెళ్ళ సమానముగఁ జూచుచుఁ
గామినులవంక కామముతో తెప్పయై త్తియెసఁ జూడకుండ
వలయును. గృహస్థాశ్రమమందుండువాఁ డతిథుల సభ్యా
గతుల దైవస్వరూపములుగ నెంచుచు మాతా పితృభక్తి
గలిగి శక్తికొలది భృత్యాదులఁ బోషించుచు లోకోపకార
పారీణుఁడై యుండవలయును. చక్కని నడవడి గలిగి గృహ

కృత్యములు నిర్వహించుటవలన నే ఫలము గలుగునో సన్నాత్య సమువలన నదే ఫలము గలుగునని నమ్ముము” అని చెప్పెను. రాజు సంగీకరించెను. ఉదయముకాగానే వా రాబాలికను దాని యూరఁజేర్చి తమ త్రోవఁదాము పోయిరి.

చక్కని నడవడిగల సుశీలుఁ డేకులమందుఁ బుట్టినను ఏ యాశ్రమముం దుండినను గడతేఱును. జ్ఞానహీను లొకటి యెక్కువయని యొకటి తక్కువ యని కలహించుచుందురు. గుణహీను లెందును గడతేఱలేరు.

౮. గండకీ చరిత్రము.

ఒకనాఁ డింద్రలోకమున నొక మహాసభ కూడెను. సమస్త కిన్నరులు, కింపురుషులు, సిద్ధులు, సాధ్యులు, గంధర్వులు, విద్యాధరులు, అప్పరసలు, మహర్షులే గాక త్రిమూర్తులును, నా సభ నలంకరించిరి. అచ్చరలాడిరి. గంధర్వులు సాడిరి.

వివిధప్రసంగములు జరుగుచుండ నింద్రుఁడు కలకలము వారింపఁజేసి వేశ్యలయందుఁ బత్నివ్రతలు గలరా యని ప్రశ్నించెను. సభవా రందఱు నవ్విరి. ఉరవ్వలి, రంభ లోనగువారే దీనికిఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁదగువారని కొందఱు అనిరి. అప్పరస లందఱు తలలు వంచిరి. అప్పుడు నారదుఁడు లేచి “కలరు” అని యుత్తరమిచ్చెను. ఎందు? ఎవ్వతె? అని యింద్రుఁ డడిగెను. నేపాలదేశమున గండకియను వేశ్య పత్నివ్రత యని

నారదుడు చెప్పెను. అదెట్లుని త్రిమూర్తులు మరల నడిగిరి. గండకి యొకనాటికి నొక పురుషునితోఁ దప్ప మఱియొక నితోఁ గలియదు. ఆనాఁ డా పురుషునిదప్ప మఱికయొఁ జెట్టి వాఁడైనను ఎంత ధనికుఁడు సుందరుఁడు బలవంతుఁడైనను వానిని మనస్సునఁగూడ స్మరింపదు. పతివ్రత తన పతికిజేయు శుశ్రూషలన్నియు నది వానికే నిజమైన భక్తితోఁ జేయును. ఇంత యేల యానాటికి వాఁడే దాని పాలికి దైవము.

ఇంద్రుఁడు—ఇది నమ్మరానిమాట. తగిన పురుషుఁడు లభించు వఱకే స్త్రీల పాతివ్రత్యము. ఎట్టి స్త్రీయైనను ధనమునకో, సౌందర్యమునకో, బలపరాక్రమములకో, మఱి యే కారణమునకో, పరపురుషునికి సాధ్యపడునని నా నమ్మకము

శివుఁడు—ఇంద్రుఁడు చెప్పినది వాస్తవమే.

నారదుడు — తుచ్ఛస్త్రీలను మనస్సులో నుంచుకొని స్త్రీ లందఱు అట్టివా రనుట సరిగాదు. స్త్రీ లందఱు అట్టివారై నచో మీ భార్యలగతి యేమి? వారితోడ మీ రెట్లు సంసారము చేయుచున్నారు? లోకమునఁ బతివ్రతలు లేరనుట కేవలసాహసము. మీ తల్లు లెట్టివారు? తమ చర్యలను బట్టి లోకమంతయు నట్లే యనుకొనుట సాహస కార్యము.

బ్రహ్మ—కులస్త్రీల శీలమే కొన్ని సందర్భముల సందేహింపఁ దగియుండ వేశ్య శీలవతి యనుట సంతయింపఁ దగినదే కాని యందఱు స్త్రీలు దుశ్శీల లనుట సరిగాదు. లోకమున దుష్టపురుషులు కొందఱుండుటచే బురుషు లందఱు

దుష్టులగుదురా? నాజెము వాయించి మంచి చెడ్డ తెలిసి
కొనునట్లు స్త్రీనిగాని పురుషునిగాని వరీక్షించి శీలము నిర్ణ
యింపవలెను.

విష్ణువు — బ్రహ్మ చక్కగఁ జెప్పెను. నారదుని వాక్యము
నిజమో యబద్ధమో తెలిసికొనవలసి యుండినయెడల
గండకిని బరీక్షింపవలయును. నా యభిప్రాయమున నారదుఁ
డసత్యమాడి యుండఁడు.

ఇంద్రుడు — అతైనచో (విష్ణువువంకఁజూచి) నీవు ముందు
పోయి గండకియొద్ద నుండుము. నేను, బ్రహ్మరుద్రులు
దాని మనస్సు వరీక్షింప వచ్చెదము.

ఈ మాట కందఱు నియ్యకొనిరి. అంతతో సభ ముగి
సెను. ఇంద్రుడు త్రిమూర్తులు భూలోకమునకు వచ్చిరి.
అందు విష్ణువు దివ్యసుందర విగ్రహము ధరించి చలువవలువలు
గట్టి యొకనాటి యుదయముననే గండకియింటికి జగన్మోహన
రూపమున వచ్చి వాకిటి దాసీజనముచే లోనికి వార్తనంపెను,
వేశ్యమాత యరుదెంచి యాయనను లోపలికి బిలుచుకొని
పోయి యేమికార్యమని యడుగ “నీ దినము నీ పుత్రితోడ
నుండఁ గోరి వచ్చితిని. పణ మేమి కోరెదవు?” అని యావిట
పురుషుఁ డడిగెను. ఒకనాటికి వేయిరూప్యము లని యడి
చెప్పెను. మెటనే యతఁడు మొల నున్న సంచినుండి వేయి
రూప్యము లెంచి యిచ్చెను. అది మహాసంతోషముతో
నా యల్లుని దోడ్కొనిపోయి కొమార్తకు పీఁడు నీ విభుండని
యప్పుగించెను.

గండకియు నతనిఁ జూడఁగానే పీఠమునుండి లేచి పాదములకు నమస్కరించి యున్నతానసమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి కుశలవ్రశ్నము లడిగి బంగారుచెంబుతో దంతధావనము నకు నీళ్ళు తెచ్చి యిచ్చెను. ఆవల నతనికిఁ గమ్మనినూనె తలంటనెంచి తెచ్చియుంచి ధరించిన యంగరేకు నుత్తరీయముఁ దీయఁ గోరెను. ఆ విటుఁడును వానిని దీసి యావల నుంచెను.

వెంటనే ఝుమ్మని యీఁగెలు వాని దేహమునిండ ముసురుకొనెను. ఇదియేమని చూడ దేహ మంతయుఁ గుమ్మ వ్యాధిచే నీళ్ళు కాటుచుండెను. ఎట్టివారికి సమీపమునకు రాకుండునట్లు గౌలు కొట్టుచుండెను. అదిచూచియు గండకి మనస్సు చలించినదికాదు. దానీజనమును విసనకట్టలచే నీగలు ముసురుకుండ విసరుడని చెప్పి యెట్టెట్లో స్నానముచేయించి మరల వస్త్రములు ధరింపఁ జేసి పంచభక్ష్యపరమాన్నములతో బాకము సిద్ధము చేయించి బంగారు పళ్ళెముల వడ్డించెను. ఆ విటుఁడు “ప్రియురాలా ! నే నన్నమైత్తి నోటిలోఁ బెట్టు కొనుటకు వ్రేళ్ళు వంగవు. నే నెట్లు భుజితును?” అనెను.

గండకియు “నాథా ! యీ విషయమై నీవు విచారపడ నేల” యని తా నొక్కొక్క ముద్దయై త్తి యతని నోటిలోఁ బెట్టు చుండెను. ఇట్లు సగ మన్నములిని దగ్గి తినిన యన్నమంతయుఁ గఫముతోడ దాని పైటమీఁదనే బాళబాళ గ్రక్కెను. అదియు నేమాత్రము మనస్సున నేవగింపక యీ విలువగల వలువ విడిచి వేతాక పట్టుచీర కట్టుకొని మరలఁ గొంత

యన్నము తినిపించెను. అప్పు డతని క్రుళ్ళిన వ్రేలు లుక లుక లాడు పురుగులతో తునిసి కూటిలోఁ బడెను. ఇంక నా కీ యన్న మక్కఱలేదు. నీవు భుజించి నన్నుఁ బడుకటింటికిఁ దోడ్కొనిపోము. నిద్దురవచ్చుచున్నదని యా విటుఁడు చెప్పెను. అదియును నసహ్యపడక తునిసిన వ్రేలావలఁ బెట్టి యా భుక్తశేషము శోడఁ దనకుఁ గావలసినవి భుజించి లేచి మెల్లగ నతనిని బట్టుకొని లెమ్ము పోదమనెను.

అతఁడును లేవఁజోయి తటాలునఁ గ్రిందఁబడి యయ్యో! నేను నడువఁ జాలను. నన్నెత్తికొని పొమ్ము అనెను. గండకియు వలై యని యుగ్గీకరించి మెల్లన చంక కెత్తుకొనిపోయి పడుకటింటఁ దన పానుపుపైఁ బరుండబెట్టి వీవనతో విసరుచుండెను. ఆ విటుఁడు కొంతసేపు దొంగనిద్ర పోవుచుండెను.

ఈవిటుఁడు కుమ్మరోగియని తెలిసినది మొదలు గండకి తల్లి “నేడీ నిర్భాగ్యుఁ డెక్కడనుండి దావరించెను, కుమ్మరోగి నింటఁ జేర్చిన వార్త పురమునఁ దెలిసిన మరలఁ నెవ్వడు మన యింటికివచ్చును. వీని నింట నుండనిచ్చిన నేటితో మన పరువు ప్రతిష్ఠ యార్జనము సరి. కావున వీని నిల్లువెడలఁ గొట్టుము. ఈ పాడురోగము మనకెక్కడ సంభవించునో. వీనిని దాఁక కుము. వీనికిఁ బరిచర్య నేయకుము. దాసికలారా! వీనిని గాలుపట్టి యింటివెలుపలికి నీడ్వఁడు” అని కొమార్త కేమేమో చెప్పెను గాని గండకి యా మాటలన్నియుఁ బెడచెవిని బెట్టి తల్లితో నిట్లనియె.

అమ్మా ! నీ వేల యాక్రోశ పడెదవు ? ఏ డెట్టివాఁడైనఁ గానిమ్ము. రేపటివఱకు వీఁడే నాకుఁ బతి. వీఁడే నాకుఁ బ్రాణనాథుఁడు. వీఁడే నాకు దైవము. నీ వేమి చెప్పినను నేను వినుదానను గాను వీనిపై మీ రెవరైనఁ జేతులు వేసితారెని మీ చేతులు తుండించెదను. మీ కిష్టముండిన సేవ చేయుఁడు. ఇష్టము లేదేని దూరముపొండు. ఈయన నిద్ర పోవుచున్నాఁడు. మీ రిచ్చట నఱచి యీయన నిద్రకు భంగము కలిగింపకుఁడు” అని వారిని గసరి దూరముగఁ బంపెను.

ఇంతలో వాకిటి కావలిదూతికలు వచ్చి యవ్వా ! నేపాళరాష్ట్ర) సేనానాయకుఁడు వచ్చియున్నాఁడని చెప్పిరి. లంజెతల్లి యాదర బాదర పోయి యాయనను గూర్చుండుడని గౌరవించెను. ఆతఁడును “అత్తా ! యిహో వేయి బంధు మొహరీలు. నీ కొమార్తెకిమ్ము. నేటిరాత్రికి నేను వచ్చెదను.” అని చెప్పెను. అది యా వేయి మొహరీ లెత్తుకొని పోయి పుత్రికముందటఁ బెట్టి వీని నిరాకరింపకుము. నిరాకరించితివా చెడుదుము. ఈ రోగిముండ కొడుకువలన మనకుఁ గావలసిన దేమి ! వీధిలోని కీడువుము. సేనాపతివలన మన కెంతయో లాభముండును. కీర్తి ప్రతిష్ఠ లుండును” అని యెం తెంతో చెప్పెను గాని గండకి వినక యా పైకము మరల వానికిమ్మని గట్టిగఁ జెప్పెను. ముసలిముండయు నేడ్చుచుఁ బోయి “యయ్యా ! యీ దినము నా కూతు రారోగ్యము చెడి

యున్నది. “రేపు రమ్మని కోరుచున్నది” అనెను. “రేపురాను” అని యతఁ డెంతెంతో చెప్పెను గాని ప్రయోజనము మాత్రము లేదు.

వాఁడు పోయిన యొక గంటకు నేపాళరాజు ముఖ్య మంత్రి వచ్చి యదేళకారము నాలుగువేల మొహరీ లిచ్చెద నని చెప్పెను గాని గండకి యంగీకరింపలేదు.

తరువాతఁ గొంపసేపటికి నేపాళరాజు వచ్చి పదివేల మొహరీ లిచ్చెదనని చెప్పెను. దానికిని గండకి యంగీకరింప లేదు. ఇవన్నియుఁ బోయెనని ముసలి తొత్తుముండ తన్నుఁ దిట్టుకొనుచుఁ గొమార్తెను దిట్టుచు నేడ్చుచు తొమ్ము బాఁడు కొనుచు తలఁకు మోఁడుకొనుచు నేలఁబొరలుచు నేమేమో పాట్లు పడెను గాని యన్ని వ్యర్థము లయ్యెను. కావున నా విటులసాలి యమదూత యగు వేశ్యమాత యొక మూలఁ బడి యేడ్చుచుండెను.

హంసతూలికాతల్పమునఁ బరుండిన విటునకుఁ గుప్త రోగము క్షయరోగమే గాక యతిమూత్రము గ్రహిణియుఁ గలవు. కావున గడియకొకసారి తట్టలోనే వాఁడు మలమూత్రములు విడుచుచుండెను. గడియ గడియ కది యెత్తి గండకి వెలుపలఁ బొఱఁబోసి తట్టలు కడిగి తెచ్చుచుండెను. తట్టను బట్టుటలోఁ గొంచెము జాగయిన యెడల పఱుపుమీఁదనే వాఁడు మలమూత్రములు విడుచుచుండెను. ఆ దుప్పటులు పఱుపు లెత్తినచి క్రొత్తపఱుపులు దుప్పటులు పఱచి వానిపై

నతని నది వరుండఁ బెట్టుచుండెను. ఇంతయేల? మనస్సుచకు
రోత కలిగింప నే యే కార్యములు చేయసాధ్యమో
యన్నియు నా విటరత్నము చేయుచుండెను.

ఆనాఁడు దాని చీరలు వన్నీరు అత్తరు వాసనలు
పోయి మల మూత్రముల కంపుతో నిండియుండెను. ఎట్లున్నను
నది మనసున జగుప్ప కలది కాలేదు. రాత్రియయ్యెను. భోజన
వేళ నుదయమున చేసినట్టులే వాఁడు చేసెను. అదియు నట్లే
చేసెను.

మరల విటుఁడు శయ్యపైఁ బండుకొని గండకిని “జూచి
ప్రేయసీ! నన్నుఁ గాఁగిలించుకొని పండుకొనుము. నీతో
సంభోగింప మనస్సగుచున్నది” అనెను. అట్లే కానిమ్మని యది
వానిని గాఁగిలించి పండుకొనెను. అర్ధరాత్ర సమయమున
నా విటుఁడు సుచరితా! నా కాయాసముగ నున్నది. నన్ను
లేవఁ దీసి కూర్చుండఁ బెట్టుమనెను. అది యట్టులే చేసెను.
కొంతసేపటి కతఁడు “నేను కూర్చుండలేను. నీతోడలపైఁ
బండఁ బెట్టుకొ” మ్మనెను. అది యట్టులే యొడిలోఁ బరుండఁ
బెట్టుకొను సమయమున దాని చేతులుండే గ్రుడ్లు గిరగిర ద్రిప్పి
వాఁడు ప్రాణములు విడిచెను.

గండకి నిర్విణ్ణురాలై “యయ్యో! నావలన ఏఁ డెట్టి
సుఖ మనుభవింపకయే మరణించెఁ గదా? ఏని సొమ్ము నేను
బేరకుఁ దినినట్లయ్యెను” అని చాల విచారపడుచుండెను.

ఇంతలో నుదయ మయ్యెను. గండకి దానికలను బిలిచి
పురోహితుని బ్రాహ్మణులను బిలిచి రండని చెప్పి పంపెను.

వారును వచ్చిరి. అప్పుడు వారితో నది యిట్లనియె. “అయ్య లారా! యీ మరణించిన పురుషుడు నాభర్త. వీనికి శాస్త్రీయ మైన సంస్కారము లన్నియు జరపుడు వీనితోడ నేను సహ గమనము కావించెదను నా ధనమంతయు నేను దానముచేయఁ దలఁచితిని. దానము గొన యోగ్యులైన బ్రాహ్మణుల రప్పింపుడు” అని చెప్పి దాసికల కందఱకు వారి వారికిఁ దగినట్లు ద్రవ్యము మఱి యితరవదార్థము లిచ్చెను. తల్లికి జీవనార్థము వలసిన ధనముంచెను.

గండకితల్లి యదంతయుఁ జూచి లబ లబ మొత్తి కొనుచుఁ గొమార్తె కెన్నో బుద్ధులు చెప్పెను. అది వినినది కాదు. అప్పు డా ముసలిది కులబంధువుల నెల్ల రప్పించి వారిచే బుద్ధి చెప్పించెను. తన కేమేమో కుబుద్ధుల బోధించు వారి నెల్లరఁ జూచి గండకి యిట్లనియె.

“మీరు చెప్పనట్టి నార్త స్త్రీ ధర్మము పశుధర్మము కూడఁ గాకుండఁగా నిక మనుష్య స్త్రీధర్మ మని చెప్ప నాలు కెట్లాడును? పెటిపశువులును మీరు చెప్పినట్టు లిచ్చవచ్చినట్టు విచ్చలవిడి పోతులతోఁ గలియవు.

కామమునే దైవముగఁ జేసికొని వర్తించు మీ వంటి వారిని మనుష్యులని యెట్లు చెప్పవచ్చును? కామమునకు మితి మేర యక్కఱలేదా? ఒక స్త్రీతోఁ దప్పఁ బెక్కురు స్త్రీలతో రమింపఁ గోరు పురుషునందుఁగాని యొకనికంటె నెక్కువ పురుషులతో రమింపఁ గోరు స్త్రీయందుఁ గాని

నిజమైన ప్రేమ యున్నదని చెప్పవాడు దబ్బరిలాడు వాడు. అట్టివారి యందుండునది దుష్కాముము. ఒక జన్మమున నొక స్త్రీకంటె నెక్కువ స్త్రీలఁ గోరు పురుషుఁడు కామదాసుఁడు. అట్లే యెక్కువమంది పురుషులఁ గోరునది కామదాసి. ఇట్టి యింద్రియదాసులు సంసారసాగరమును దరింపలేరు. ఏక వత్సీ వ్రతులకుఁ బతివ్రతులకుఁ గల గౌరవము పుణ్యలోకములు కామదాసుల కెన్నికోట్ల జన్మంబులకైన లభించునా ?

బహుపురుష సాంగత్యము మన కులధర్మమనియు దోష యుక్తమైనను కులధర్మము వదలరాదనియుఁ జెప్పితిరి. అంగీకరించితిని. నా తల్లి పడుపుఁగూటిచే జీవించినది. దాని కడుపున నేను బుట్టితిని. నేను దాని కడుపునఁ బుట్టుటయందు నాకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. అది దైవతంత్రము సౌశీల్యము మదాయత్తము. లోకులందఱు సత్రవర్తనము కలవారై యుండవలయునని భగవదీచ్ఛగాని యందుఁ గొందఱు చెడు నడవడి గలవారై యుండవలయునని యాయన కోరిక గాదు. కావున మన చెడునడవడికి మనమే యుత్తరవాదినులము.

వృత్తులన్నియు మంచివే కాని యందుఁ జెడ్డ దొక్క టియు లేదు. ఆ వృత్తులయందుండువారి చెడునడవడివలన నవి చెడ్డ వగుచున్నవి.

అట్లులే మన కులవృత్తి దుష్టముకాదు. కామదాసులైన దుష్టపురుషులవలనఁ గులస్త్రీలు చెడకుండుటకై మన కుల మేర్పడినది. భగవంతుని గీతములు పాడి మన మనస్సును

శ్రోతలమనస్సును ఆయనయందు లయింపజేయ మనము గాంధర్వవిద్య నేర్చుచున్నాము. ధనాశచే మనము దుష్ట వర్తనము గలవారమైన యెడల నా దోషము మనదా వృత్తిదా? దుర్వృత్తిచే మీరు చెడి పరులను జెఱుచుచున్నారు. అట్టి కార్యము నేను జేయఁజాలను. బ్రాహ్మణులు కొందఱు త్రాగుబోతులు దొంగలైనయెడల బ్రాహ్మణవృత్తి చెడ్డ దగ్గునా? రాజులు దుష్టబుద్ధులై ప్రజలను బీడించిన శ్త్రీయ వృత్తి చెడ్డదా! అట్లులే యన్ని వృత్తులలోఁబింపుఁడు కుల ములవలనను గులవృత్తులవలనను మేలెంత గలదో యాలో చింపలేక వానిపై దోషములు చెప్పు ఖరబుద్ధుల మిమ్మేమన వచ్చును?

కులధర్మము మానరాదు గనుకనే నేను నా తల్లివృత్తి నంగీకరించితినిగాని యందు మీవలె దుష్కార్యములు చేయుటకు మాత్ర మంగీకరింపనైతిని. ఒక స్త్రీ యొక పురుషుని భర్తగఁ గోరెనేని యది వాని భార్యయే కదా. అట్లైనచో వాని విషయమున నా స్త్రీ పతివ్రతయగు భార్యవలెనే కదా నడచుకొనవలయును? ఈ విషయమున అకుటాండు మన కంటె నీచులు. వారివలెఁ జోరవ్యాపారములు మనకు లేవు. మనము మనుష్యులకు భయపడవలసిన యక్కఱయు లేదు. కావున మనవలన సుఖముగోరి మన యింటికివచ్చిన పురుషుని భర్తవలె మన మేల యాదరింపరాదు? ఈ విధముగ మనము సాధ్యవృత్తమును రక్షించుకొనవచ్చును. దినమున కొక్కడని నియతి యుంచుకొనుటచేఁ గులధర్మము రక్షించుకొనవచ్చును.

నే నీ విధమున నుభయధర్మరక్షణ మాదినుండి కావించు చున్నాను. కావున నీ చచ్చినవాడే నా భర్త. వీనితో సహాగ మనము చేయుట నా నిశ్చయము” అని తెగనాడి వారి నందఱు బంపి పీనుఁగుతోడ స్మశానమునకుఁ బోయెను.

స్నానముచేసి విలువగల వలువ కట్టుకొని సమస్తాభరణ ములు ధరించి పుష్పమాలా లంకృతయై యా మరణించిన పురుషునినే దైవముగ ధ్యానించుచు బతివ్రతల పుణ్యలోకము నాకు లభించునుగాక యని మండెడు చితియందు జయ జయ లక్ష్మీపతేయని దుమికెను.

చూడవచ్చిన వేలకొలది జనులందు హాహా కార ములు చెలఁగెను. అది మంటయందు దూకిన తత్క్షణమా పీనుఁగు మాయమయ్యెను. మంట చల్లారెను. ఇంద్ర బహ్మ రుద్రులతోడ విష్ణువు గండకికి బ్రత్యక్షమై “సుఖీలా! యేమి వరము కోరెదవు? కోరు మొసఁగెదను. రోగిగానుండిన విటుఁ డను నేనే నిన్నుఁ బరీక్షింప నీ మువ్వరు మాటువేషముల నీ యింటికి వచ్చిరి. నీ నియతికి మే మందఱము మెచ్చితిమి” అని చెప్పిన గండకి వారికెల్ల నమస్కరించి నారాయణుతో నిట్లనియె.

“దేవా! నాకుఁ బుత్రపాంథ గలదు. నీవు నా కడు పునఁ బుట్టవలయును. అట్లైన నే నుభయలోకములఁ దరింతును” అనిన నారాయణమూర్తి యిట్లనియె.

“ఈ జన్మమున నీకడుపున నేను బుట్టరాదు. మఱుజన్మమునఁ బుట్టెదను” అని చెప్పి దేవతలతోడ నంతర్ధానమయ్యెను.

ఆ గండకియే గండకీంద్రియై మఱుజన్మమున జన్మించెను. దానియందే సాలగ్రామములు పుట్టుచున్నవి.

౯. వాల్మీకి చరిత్రము.

భార్గవనంశమునఁ బ్రచేతనుడను నాయనకుఁ బదుగురు కుమారులు గలరు. అందుఁ గడగొట్టు కొమరుఁడు ఋషుఁడు. ఈతఁ డందఱకంటెను జిన్నవాఁ డగుటచే నీతని తల్లిదండ్రులు గారాబమునఁ బెంచిరి. అట్లుండియు నతఁడు కులాచార ప్రకారము గురులయాజ్ఞఁ బూని గురుకులవాస మొనర్చి వేదములను సాగోపాంగము నధ్యయన మొనర్చి నిత్యనైమిత్తికకర్మముల నెల్ల దీర్చుచుఁ బెద్దలసేవ చేయుచు సత్యవాచా ధురీణుడై పెరుగుచుండెను.

ఇట్లుండ నాయనకు మతి కపాయంబైన ప్రాయంబు దావరించెను.

సీ. నిగనిగ మసుకురుల్ నిడుదలై పెంపారె
 సురము విశాలమై యొప్పు గూరె
 నడక నొయ్యారంపుఁగడఁగె యొక్కటిహత్తెఁ
 జరునప్పు నెలవులఁ జగురులెత్తెఁ
 గన్నుఁడమ్ముల గర్వ మున్నుతిఁ జెలువారెఁ
 బొదలె సంతుష్టి మైపుష్టిచేరె
 నూనూఁగు మీసముల్ జూనుగాఁ బొడనూపె
 బాహువుల్ దృఢదీర్ఘపటిమ రేఁపె

తే. మోము వికసించె నభిమాన మాముఖోనియె
కాస్త్రమందలి క్రద్ధయు సన్నపయ్యె
సోగసులను గోరె జిత్తులు సోఁగు మీఁతె
నింబుమీఁతిన నవ యావనంబునందు.

సీ. తొమ్ము విఱిచి వీధి నెమ్మెగాఁ బోవుచుఁ
దన భుజయుగ్మలబుఁ దానె చూచు
మెడ నిట్టబిగిసిన వడుచున నిజశీర్ష
మును వంపకయ మిన్ను గనుచు నరుగ
నడుము వంగదొ యేమొ గడుసున నన్నట్లు
బిఱిసిల్గుచు విఱిసిల్గు చేగు
ద్విరదంబు తొండంబు వెక్కిరించిన యట్లు
చేయుఁగులాటలఁ జెప్పు చూపు

తే. దంటవల్లంఠికములఁ గ్రేగంటఁ జూచు
జెలదిసల్లాపములకును వీచు లిమ్మఁ
జదువు సంధ్యల నొక్కింత సడలఁ బుచ్చు
భాసురంబగు వయసున భూసురుండు.

తే. సాటిమీఁతిన యావనపాటవమున
దీటులేని యెయారంపు నీటు మెఱసి
యోట గానక మీఁదటిచేటు గనక
నేటుకొనియెను బొజుగుల మేటియగుచు.

ఇట్లంతడు క్రమక్రమాబుగ కుఱించిత. కృత్యములు
మానుచు విటోచిత కృత్యములు మరగుచు నుండి తుదకు
దుష్టస్త్రీ లోలుండయ్యె.

సీ. వామాక్షి తోడి మర్వాదంబు వేదంబు
 చపల శ్రేత్రా నామ జపమే జపము
 భోగినీకేళి సంయోగంబై యోగంబు
 రమణ ద్యూతక్రియా వ్రతమే వ్రతము
 అంబుజాక్షర తాధ్యానంబై ధ్యానంబు
 శోచేడె చేయు దుశ్శోధ భోధ
 సారసాక్షి హితాచరణ మాచరణంబు
 చెలితోడి రతికాస్త్రు శిక్ష శిక్ష

తే. పాపనీజన పదయుగ్మ సేవ సేవ
 చంచలాక్షి మణీకృత చర్మ చర్మ
 గాఢ నోరంతప్రాద్దు దుష్కామి యగుచు
 గట్టిపయసున నాతండు రట్టువడియె.

ఇట్లంతడు కులము కులమర్వాద లెల్ల మఱచి విటుండై
 విటి రత లంపటుండై తిరుగుచుండెను.

తండ్రి యెందో వనాంతరములఁ దపస్సు చేసికొను
 చుండెను. తల్లి కుమారుని చేష్టలెఱిగియుఁ గొన్ని నాళ్ళు
 బాలుండని, కొన్నాళ్ళు గారాబముచేతను బరులు చెప్పినను
 నమ్మక తన కన్నులను మనస్సును నమ్మక వర్తించెను. మఱి
 మాలిన తల్లిదండ్రుల మితిమీరిన గారాబముచేగదా బిడ్డలు
 చెడిపోవుట. అయినను నానాటి కతని దౌష్ట్యము వ్రబల
 మగుటచే నొకనాఁడు కుమారునిఁ జేరఁదీసి తల్లి యిట్లనియె.

కం. వారును వీరును నీపయిఁ
 గారానివి నవియు నివియుఁ గడఁగిరి చెప్పన్
 బోరానినోట్ల కేగిన
 రారానిది మాట వచ్చురా నా తనభూ !

సీ. జూద గాండ్రను గూడి జూదమాడెదవంట
వాడవది నెల జోడు వీడ వంట
త్రాగుచోతులగుంపుఁ బ్రోగుచేసెదవంట
వారితో నే స్తంబు వదలవంట
లంజెలవాకిండ్ల సంజఁ గాచెదవంట
పుంజులకొట్లాట కొంజవంట
మక్కువ పెద్దలఁ గొక్కిరించెదవంట
యాఁడువారలవెంట నరిగదంట

తే. యేలరా నాయనా నీకు నిట్టి రట్టు ?
కుడిచి కూర్చుండి యొకచోట గుట్టుగాను
గొంపలో నున్న వ్రేలఁ జూపింపఁగలరె
యెవ్వరేనియు నాపుత్ర! హితచరిత్ర ?

సీ. బ్రహ్మవేళను లేచి వారి నాడఁగరాదె ?
పలువారఁ దొలినంధ్య వార్యరాదె ?
జలజాతుపూజకుఁ దులసిని దేరాదె ?
పూలచెట్లకు నీళ్ళు పోయరాదె ?
కుశసమిధునేరి కూర్చి పెట్టఁగరాదె ?
యింపుగా శ్రుతు లభ్యసింపరాదె ?
బ్రహ్మయజ్ఞాదికర్మములఁ జల్పఁగ రాదె ?
యన్నల కాపయి యతిరరాదె ?

తే. చలుపఁ గారాదె త్రిషవణి స్నానములను
దలఁపఁగారాదె తిరుమంత్ర తంత్రములను
దెలుపఁగారాదె పుణ్యకథలను నాకు
నగునె నాతండ్రి నీకిట్టి యవగుణంబు.

సీ. బ్రహ్మచారికి నేల పరిమళోద్రవ్యముల్ ?
 వటునకేటికి దున్న వినిలసాత్తు ?
 వర్ణకేటికి గీతవర్ణంబులను నేరు ?
 పుర్యసుధన కేల ద్యూతకేళి ?
 జన్నిగట్టున కేల సన్న గొండ్రుంచెల్లి ?
 బొమ్మచారికి నేల యెమ్మెసేత ?
 తడపదాల్చిన కేల పడుపుండెడలగోష్ఠి ?
 గోచిబాచుని కేల కొమరుహోయః

తే. కలుకుదనమేలరా నన్నుఁ గన్నతండ్రి ?
 మొఱకుదనమేలరా నాదు ముద్దుబట్టి ?
 యపయశంబేల యార్జింప నాన్యునీకు ?
 నాదమఱచితే కులముమర్యాద పుత్ర !

కం. సారాయంబును యువతులు
 నారయ సుస్వాదువిషము లనఁగా వినవే
 కాలాదుర నాతనయా !
 జారత్వము పాపశీలచారిత్ర మెటున్.

తే. తండ్రి కోపిష్ఠుఁ డాలించి దుండగముల
 మండిపడి నిన్నుఁ దుండించుమాట నిజము
 కన్నకడు పాటఁ జెప్పెద నన్న ! నీకు
 నలదురా యిట్టిచేత నాపాదమాన.

అని తల్లి యెన్నెన్నియో నీతులు చెప్పెను. గాని
 యామెమాట లతనిచెప్పలఁ దూఱిని గావు. ఇంక నింటిలోని
 పోరు సహింప దుస్సహమని తన నెలపు లంజెను బోయతను
 దోడ్కొని యరణ్యమధ్యముం జేరి యందు మాంసాశనుండై
 జీవహింస గావించుచు ప్రియురాలికిఁ బ్రీతిగూర్ప విత్తమ్మున్నకై
 చార్యము గావించుచుండె.

తే. దండధరుడన నుద్దండ దండమాని
గండుమీఱుచు బాంకుల గుండె బగల
దండిబాటల సందుపొం చుండి జనుల
దుండగించుచు విత్తిముఖ్ దోచుకొనియె.

తే. మంచి బ్రాహ్మణుల దగుచు జన్మించియుం ?
నిఖిలవేదాదివిద్యల నేర్చి యే ?
కనికరంబన నెట్టిదో కాని మదిని
దలంపలేడయ్యె గ్రహచారబలముపేర్చి.

తే. ప్రాయమెల్లను బోయత పాంచేసి
కులము కులవిద్య లంజెకుం గునుప కిచ్చి
శీల మెల్లను దొత్తుల నెన పునిచి
కాల మరుగంగఁ బెద్దకైవ్రాపె వయసు.

ప్రాయ ముడిపోవుచున్న ను పడుచు న్యాయామంబు
వదలక యతండు నిషాది మాయుని లోకై చాటకఁ బరిచర్య
చేయుట దేవనవర్యగా నెంచుచు

తే. జీవహింసల నెన్నియో చేసి చేసి
సాధువుల నెందఱనో పట్టి చదిపి చదిపి
బాటసారుల తల లెగమీటి మీటి
ధనము గడియించుచుండె నవ్వనమునందు.

ఇట్లు దీర్ఘకాల మరుగఁ దనకు బాంధవుండైన యా
ఋతుం డిట్లు దారుణసంసార బుధమునఁ జక్కుపడి యుం
డుట చూచి పరితాపపడి నాగకనాచుధేయుండైన నారదుం
డొక్కనాఁ డతండు దోపిడికై కాచియుండు తెరువునఁ బోవు
చుండ నా బ్రాహ్మణబ్రువుండు తటాటం నడ్డమైనిల్చి యదల్చి
దండమెత్తి మొత్తఁబోయి మెత్తిపడిన యత్తవస్వితో నిట్లనియె.

ఓయీ! నీ కా సత్తువ లేదు. రిత్తవాడు లూడక
నీయొద్దగల విత్త మిచ్చెదవా లేక ముడ్డిపూస మూతికి వచ్చు
నట్లు మొత్తుదునా?

కం. వేసంబు వేసి యిట్టులు
దాసరివలె వగలుపడినఁ దప్పించుకొనం
గా సాధ్యమే? తడ వేలా?
రోసము రాకుండుమున్నె రొక్కములిమ్మా.

తే. దండధరు చేతిదండంబు తప్పు దప్పు
నాదుదండంబు దప్ప జేనాటికైన
బోడిబాఁపడ! నీ తెడబుద్ధి మాని
బ్రదుకవలతేని ధనముల బయల నిడుము.

అనిన నారదుం డోరి నిషాదా! నేను ఋషిని. నాయెద్ద
ధనములేదు. నాకుఁగల ధనము పెట్టిన పుట్టగోఁచియు గట్టిన
జింకతోలును బట్టిన వీణె యింతమాత్రంబు. వీనిలో నీ కేడి
వలసిన నది కొనుము. అనిన నతం డోరి మొండిబాఁపడ!
నీవు రిసివో గిసివో నా బారిని బడినవాఁడు నా కేదైన
నీయక దాటిపోరాదు. ఇది నా నియమము. నీ గోఁచియు
జింక చర్మము నా కేల? నీ తంబుర యిచ్చటఁ బెట్టిపొమ్ము.”

అనిన నారదుఁడు బోయా! నేను దీనిని వాయించి
తిరిపె మెత్తవలయును. దీనిని నీవు హరించిన నా జీవనోపా
యము పోవును. కావున తమించి పోనిమ్మనిన నతఁడు
కోపించి,

కం. ఇచ్చెదవా? చచ్చెదవా? పెక్కులు మాకడను నీవు ప్రేరెద వేరా
వచ్చె నిదో దండము తల పుచ్చెయెగురు తడవుచేయఁ బూసెదవేనినె.

అనిన నారదుండును మెత్తఁబడినట్లు నటించుచు
నోయీ యిదిగో నా వీణాదండము తీసికొనుము. ఇది నేను
తిరిపెమెత్తువేళఁ బలుకుఁదోడ్డై యుండెను. దీనితోడ నా
బ్రతుకును బోయెను.

తే. వెండి గా దిది బంగారు గిండిగాదు
సొమ్ములా కాదు మగరాల నెమ్మై గాదు
పట్టి యమ్మిన రూకయుఁ బుట్టు దేల
యంగుమాలిన యట్టి యీ టింగుబుట్టు?

అనిన నా భ్రష్టబ్రాహ్మణుఁడు “అయ్యవారా ! నీ
వేమి యాగడములు పలుకుచున్నావు. నీ జోగిపెత్తనము
మానవైతివి. దీనిని విక్రయించి రూకలు సంపాదించి జీవిత
వలసిన కష్టదశ నాకు రాలేదు.

కం. ఈ టింగుబుట్టు నిచ్చిన
మీటును నా బోటి వేడ్క మిగులఁగ నాకున్
అటల నాడుదుఁ బాడుదుఁ
బాటల నది సంతసిల్లి పరువుగఁ జూడన్.

కం. గోచిబాఁపడ నాకేమి కొఱత ధనము
పలసినంతయు నున్న దవ్వారిగాఁగ
నెంచఁగా రాదె యీ యాపరించియున్న
కోట్లకొలఁదుల పుట్టెల పుప్ప లెందు.

అదిగో నల్ల కానవచ్చునదే నా గుడిసె. అందు
నా వ్రేయురాలు నేను బిడ్డలతోఁ గాఁపుర ముందుము.

అనిన నారకుండు

అ. టింగుబుట్ట నీవు ఎంగ్రహి ముటఁ జేసి
తిరిపెమెత్తు నులయిం దిజ్జిహాయె
నిండ్రబెంటుఁ బోవ నిశేను లాభమో
యొందుమన్న నిచట నుండువాడె.

తే. దొడ్డవాడవుగా మదిఁ దోచె దీవు
చిన్నచిన్నప మొక్కటి సేయువాడ
గోచిబాఁపనిమీదను గోచపడక
యానతీయుము నీపద మాన యింక.

కం. నీ వెవరికొఱకుఁగా నా
నా విత్తములం గడించినాడవొ చెవుమ
నీవు సుఖించుటకా? మఱి
నీవారలకొఱకొ? కాక నీ ప్రియకొఱకొ?

అనిన నలెండు నగుచు

కం. అరిబాఁపడ నను నిటు
లాలిగొనుచె? నాకు నేటి కయ్యా ధనము
అలికిఁగా నొడఁగూర్చితి
నాలియె నాకిహము పునము నైనకతమునన్.

చం. పలినయంతకల్లును నవారిగఁ ద్రావి పొగాకు గొంటుపిం
కలు పొడినున్నమున్ గలుగుకమ్మని తమ్ములముబ్బుచూప బు
గ్గల, మెయిఁ చెల్వితేక యెసకంబున నిట్టటు సోలి వ్రాలి పే
రెలమి నొసంగుచుద్దనకు నేమి యొసంగఁగనెర్తు బాఁపడా?

అ. అన్నపలాకు సాటియగు నయ్యెలనాఁగను జూడలేదు ము
న్నెన్నఁడు నేని, పేరెయిల బేర్పడఁ బాటలు పాడుకొందుఁ దా
పన్నని ప్రేళ్ళ గోళ్ళ మావుసాగిఁగిరింగని చిందు ద్రొక్కుచున్
గిన్నర మీటునీటు గని కిన్నరకన్యలు చిన్నపొవతే.

కం. పాటలు పాడెడి వేళను

వాటముగా నోరు తెరిచి వర్షిల్లు తటిన్

గాటపు పెట్టని పల్లల

నీటున కే నేమి యియ్య నేర్తును జెపుమా!

కం. మానము ప్రాణంబయ్యెనె

మానుడుఁ బ్రాణంబునైన మఱి తొయ్యలికై

మాననె తల్లిని దండ్రుని

మాననె నా కులము? దేనిమానను జెల్లెకై?

అనిన విని నారదుండు నెఱకుజేడె? నీకుల మెయ్యది?
నీ తల్లిదండ్రు లెవ్వరు? నీ వంశ నామధేయం బెద్ది? ఇన్నియు
విడువ నేమికారణ మొదలె? కోపములేక దయయుంచి
చెప్పుము. నేనును నీవాడ ననుకొమ్ము. అనిన నతఁడిట్లనియె.

తే. ఎఱుకవాడంచుఁ బలికితి జెఱుక లేక

కింకలును బొంకులును నాదు వంకరావు

భృగుకులంబునఁ బుట్టితి ఋతుండంఁడు

క్షీతిని నాపేరు, నేను బ్రాచేతనుండ.

కం. కులమేటికి? ధనమేటికి?

నిలువడి యేమిటికి? దల్లియేటికి? నన్నున్

వలచిన కొమరుం బ్రాయపుఁ

గులుకుం గుబ్బెతలపొందు గూడకయున్నన్.

కం. నా దేహము దానిదియే

నా ద్రవ్యము దానియదియె నాయది యనఁగా

లే దిల నొక్కటియైనను

మీఁదిడిలిని నాదునుసురు మెలఁతకుఁ గాఁగన్.

అనినవిని నారదుండు వాని పాతిత్యమునకుఁ గామాంధతకు మనస్సున మిగులఁ బరితాపవడుచు వాని నెట్లులైనఁ గావఁ బూనిన తన సంకల్పంబు కొనసాగింప నెంచి వానితో మెల్లన నిచ్చకంబులాడుచు నిట్లనియె.

కం. తెలివి యొకింతయు లేమిని

తెలియక యడిగెద నొకఁడు తెలుపంగదె నా

వలనను నేరము లెంతక

చెలికాడవు కావె యిన్ని చెప్పట చేతక.

ఉ. వానిగ నీవు పల్కినది వాస్తవ మింతయుఁ గల్గెగాదు, నీ

కోసరమై ధనంబులను గూర్చిన వాడవు కావ యైననున్

జేసితి గాదె పెక్కులగు జీవధంబులు చేతులార? నా

దోసము నీదొ నీవలచుతోయ్యలిదో యెఱిగింపుమి దయ.

అనిన నతండు నారదుమొగ మట్టెచూచి యోరి దానరీ తెలియక యడిగితి నటంచుఁ బలికితివి గాన బ్రతికితివి, నీకు మతిపోయినదా యేమి? నా ధనమంతయు నా యాలికి తనయాలికిఁగా సేకరించితి నని చెప్పలేదా? ధన మనుభవించు వారు దానివలనఁ గలుగు ఫల మనుభవించవలదా? ఇందేమి వింతయున్నది. కొనిపోయిన ద్రవ్యమంతయు దాని చేతనే యిడితిని, అదియేదాఁచి పదిలపఱచికొనియున్నది, నే నేమైన గంటుగట్టితినా? పాపము నా కెట్లువచ్చును? ఇంక నిట్టి తెలివి మాలిన మాటలు పలుకక వీణియ నిచ్చి పాముఁ మూల లాడితివేని నీ తల, పగులఁగొట్టుదును.

నార—అయ్యా! నీ కంతటి ప్రాణపదమైన ప్రియురాలిమెడ నింతటి ఘోరపాపములను వేయుట నీకు ధర్మమా? ఈ పాపములు చేసినవాడవు నీవు కాని యదిగాదు. అది యంగీకరింపక నీ పాపము దానిని జెందదని తోచెడిని. నీ ప్రాణదయితి నీ ధనమును దీసికొనునే కాని నీ పాపమును దీసికొన సమ్మతించదు.

కం. పాపము నీదో నాదో

దాపక వచియింపు మనుచుఁ దటకునఁ జని నీ

పూపవయస్సు మితూరిన్

గోపింపక యడిగి యవలఁ గొట్టుము నన్నున్.

వలయు నేని నీ వీ వీణయ కొనిపొమ్ము. నీవు వచ్చు వఱకు నే నింద యుండెద.

ఋక్షుడు—నా భార్య గుణ మెఱుంగక నీవు భ్రాంతిపడు చున్నావు. కార్యము చేయుటచే నాకుఁ గొంతపాపము లభించునట్లుండినను నా ప్రాణమే తన ప్రాణముగను నా సౌఖ్యమే తనసౌఖ్యముగ నెంచుకొనుచు నాకై యెన్నెన్ని కష్టములో పడుచుఁ దనవారి నెల్ల విడిచి నాకై వచ్చి యిచ్చటనుండు నా యండజాతీ నా పాపమును దనది గానే యెంచుకొని ఫల మనుభవించును కాని నన్నుఁ బాపముల పాలుసేయదు. ఇది నిక్కము. దాని నోరనే యిదిచెప్పించి నీకుఁ దలవలపు చేసెదఁ జూడుము. నా భార్య లోకములోని యదఱ స్త్రీలవంటిదని తలంచితివి. దాని గుణమెక్కడ! దాని యాదార్యమెక్కడ! దాని

ప్రీతియొక్కడ! నే నొక నిమిష మాలసించినఁ బ్రాణా
పాయదశ వచ్చినట్లు తకతక లాడునే. వాకిట నెదురు
చూచునే. నా సుఖమునకై తన ప్రాణమైన నిచ్చును.
గాని వెనుదీయునా? నీవు నాతోడ రమ్ము. నీ యెదురనే
ఫలికించెద.

నా — నేనురానేల? నీ వెన్నీ వాపములు చేసినను నసత్య
మాడినవాడవు కావని యెఱుఁగుదును. నీ వడిగి వచ్చి
జరిగిన వృత్తాంతము చెప్పుము. చాలును.

అనిన ఋక్షుఁడు వీణైం గైకొని చక్కఁ దన మక్కువ
చెలిం జేరఁబోయి తనకు నారదునకైన సంవాదంబు తెలియఁ
జెప్పినను జేసిన జీవహింసాదులవలన పాపంబు నీదో నాదో
చెప్పుము. అని యడిగిన బోయ దిట్లనె.

చ. విన విన వింతలాడెదవు వెంగలి! ధర్మము దిద్దవచ్చితే?

పని వడి నన్ను బంధులకుఁ బాపును నీవయితోడితేవా? గు
డ్డను మఱి కూడు నెప్పుడు కడిగి యొసంగుచు నుండి సాఁకతం
బును బొనరింతు నంచనవె? మోసము వచ్చెనే నీదుబుద్ధికిన్.

తే. లంజెలకుఁ గూడు గుడ్డయు లంజెకాఁడు

గాక మఱియెవ్వఁ డిచ్చునో లోకమునను

అబ్బురంబుగ నేటికి నన్నినాఁడ

వారికిని గూడుపెట్టెడి వాలుమగఁడు.

కం. అన్నా నా మ్రచ్చియ మని?

యన్నా నా హింసచేయు మంచును నిన్నున్?

మన్నీడవు కారాదా?

మన్నన బ్రతుకంగదాద మతి నీ కున్నన్.

కం. కాపాడెడు భారం బది

నీపైఁ బడె నేటితోలి నీ పోకలతోఁ?

బాపం బే చేసితివో

యేపున్నెము చేసినావా యెటు తెచ్చితివో.

కం. అదియంతయు నాకేటికి?

వదలక నీ తెచ్చుచున్న వస్తువులను నే

ముదమున వండితిఁ దెట్టితిఁ

గొదమాటలు నావి కావు కుడుచుట దక్కన్.

అ. సింగి బిడ్డఁగన్న సింగఁడు కారఁబుఁ

దిన్న యట్లు తీర్పు దిద్దవచ్చి

నాఁడ వేర యిచట నానాఁ డెఱుంగను

నేఁడు తెలిసె నీదు నీచ బుద్ధి,

తే. భార్య నే నైతి నీవు నా భర్త నైతి

రక్షణీయను నీవు నా రక్షకుఁడవు

కాన నన్నెట్లు చెందు నీ కలుష మోరి

మగఁడ! చెప్పుము శాస్త్రప్రమాణ సరణి.

తే. రాష్ట్రపాపం బడెట్టులు రాజు నొందు

రాడఘంబు పురోహితుఁ గూడు నెట్లు

భర్మనూత్మంబు దలపోయఁ దగ్నిభమఁన

భార్య యొనరించు పాపంబు భర్తనొందు.

ఉ. కావున నాదుపాపము ప్రకాశముగా నినుఁ బొందుఁ గాని నీ

భావనరీతి నీ సలుపు పాపము నన్ జెనకంగ నోపునే

కావున నీవు సల్పిన యఘంబులఁ గల్గు ఫలంబుఁ బొందఁగా

నీ మోకరుండె పాతకుఁడవు, నిక్కమెఱుంగుము సత్సమాధితిన్.

ఓరీ! బాలుర పాపంబు వారి తల్లిదండ్రుల నొందునను
మాండవ్య వాక్యంబు వినలేదా? భార్యచేసిన పాపమున భర్త
యర్థాయువై దానికి ముందే మరణించునను వాక్యము విన
లేదా? భర్తచేసిన పాపము భార్య నొందినట్లు ప్రమాణమో
దృష్టాంతమో చెప్పగలవా? జగద్విదితమైన యీ విషయ
మున నీ వింత మూఢుడవైతివేల? అని యళుకు కొంచమైన
లేక తెగనాడిన యా బోయచేడియ మాటలు విని ఋక్షుండు
వెలవెలబోయి యుస్సని వేడి యూర్పులు పుచ్చుచు హా నీ
వింతటిదానవని తెలియకపోయితిని గదే యోసి తొత్తా పాప
ముల దుత్తా దీనికా నిన్ను గుత్తగఁ గొంటిని? అయ్యయ్యో!

నీ. బంగారువంటినా బ్రాహ్మణకులమును

వెడగనై నీవాత నిడితిఁ గదవె

కన్నతల్లియు నింటఁ గంటికిఁ గడవెఁడు

నేడువఁగా నీడినాడఁ గదవె

యెన్నెన్ని పుట్టువు లెత్తిన నబ్బని

శీలంబు ధారవోసితిని గదవె

యంబుజాక్షుని తిరువారాధనము మాని

చెడిపె! నీ నేవ చేసితిని గదవె

తే. తొత్త నీపాతై ముత్తినాఁ దోఁచెఁ గదవె

జొల్లె సుధ యని తలఁపు రాజిల్లెఁ గదవె

యోసి నీ వాక్కె వేదమం చుంటిఁ గదవె

నాతి నినుఁగూడి భ్రష్టుడ నైతిఁ గదవె

ఉ. నమ్మితి నీవే వేల్పు వని నమ్మితి నా సుఖదాత్రి వంచు నే
నమ్మితి నీవే ప్రాణ మని నమ్మితి సర్వము నీవ యంచు నే
నమ్మినదానికా యిటుల నారక బాధకుఁ బోర యంచు నీ
వెమ్మెలు నాడఁజొచ్చి తిడ నెమ్మెయి నే నిరయంబు నైఁచెదన్.

అని యట నిలువనొల్లక దాని మొగమైనఁ జూడ
నొల్లక నివ్వలం బొరలినట్లు తావంబుగొని పరువున వచ్చి
నారదు పాదంబులం బడి మహాత్మా! నీ శరణుఁ జొచ్చితిని.
నీవే నాకు దిక్కు, నన్ను రక్షింపవచ్చిన దేవతవు, నన్ను
రక్షించుభారము నీది, అజ్ఞానాంధుడనై సంసారకూపంబునఁ
బడి మునింగిన నాకుఁ గన్నులిచ్చిన పరదేవతవు. మునింద్రా!
యధముండను మూగుండను, మూఘుండను క్రూరుండను,

ఉ. సన్నతశీల! నింద్య మగుచర్యలు లోకమునందు నెన్నియో
యన్నియు నొక్కటొక్కటి శతాయుతవారము లే నొనర్చితిన్
అన్నిరయంబునం గలుగు యాతనలందును నొక్కటొక్కటే
యెన్ని మహాయుగావళుల నేఁ బడియుండినఁ దీటిపోవునో.

కం. ఆయ్యా మను నేఁ జేసిన
యయ్యభుములఁ దలచ గుండె లవిసెడి నవె నా
యయ్యయి కృత్యంబులు దా
మొయ్యన నాకనులు కెదుర నుగ్రతఁ దోఁచెన్.

ఉ. ఫట్టని యొక్కపెట్టుఁ దలపై నిటఁ బెట్టిన మిట్టిపాటుతో
నట్టె చివుక్కనన్ నెగసి యాదలమోమున నెత్తు రుట్టుచున్
గట్టఁ గరుళ్ళు తన్నుకొని కాలులు చేతులు చచ్చువా రిదే
యెట్టెదుటన్ నిలంబడి రిఁ కేదియొ నాగతి యానతీయవే.

కం. తల వ్రక్కలైన నెత్తురు
నిలువునఁ గాఱుచును నొము నిండం గన్నుల్
తల లేలవ్రేలజైచుచు
విలవిల తన్నుకొనువారి విధముల్ దోచెన్.

కం. విత్తముల నీక దాచిన
యత్తన్నులచీర లాలించి యంగ మొలలఁ బో
మొత్తితి; మానను దీసిన
చిత్తల చిత్తరుల నెదుట వ్రేలెద రయయో.

కం. అబ్బా చెడితిం ఒడితిన్
నిబ్బర మెద లేదు తలఁప నేకంబు లయో
ప్రబ్బికొనివచ్చి యల్లఁ
యబ్బూతము లెల్లఁ జొచ్చె నరలింపంగన్

తే ఎన్ని నరకంబు లున్నవో యన్ని యవిగొ
నెదుర నున్నవి యయ్యయో యెవరు దిక్కు?
కింకరులు వచ్చి యాడుచుఁ గింకిరి గొని
కొట్టునట్లులు దోచెనో లోవిడేంద్ర!

కం. అడితిఁ గల్లలు, గురు విడ
నాడితి, కీలంబుఁ దూల నాడితి, నసతిన్
గూడితిఁ, జౌర్యంబును గొం
డాడితి, మదిరకును ద్రోపు లాడితి నయ్యో

కం. మఱచితిఁ గులమర్యాదలఁ
జెఱచితిఁ బరసతులఁ జౌర్యచేష్టలకును మున్
బఱచితి నెఱచి భుజింపం
గఱచితి దుష్కృతుల కాదు గఱచితి నకటా.

ఉ. చేసిన యన్ని సాపములఁ జెప్పఁగఁ బట్టెడు నేండ్లు పూండ్లు నేఁ
జేసిన పుణ్య కార్యములఁ జెప్పఁగఁ ప్రేమను వంచి యెన్నఁగా
వానిగ నొక్కటేన్ మదికి వచ్చుటలే దిది నేమి చేయుదున్
బాసె మదాంధ కార మొదఁ బాప భయ-బు కడున్ వధించెడిన్.

ఆ. కావవయ్య నన్నుఁ గరుణామయాత్మక
ప్రోవవయ్య నన్నుఁ బుణ్యపురుష
యేలవయ్య నన్ను హితలోక నుతశీల
మనుపవయ్య నన్ను మానివర్య!

అని మునివరు చరణంబుల చ్రాలి పావభయమునఁ
గన్నీరు మున్నీరుగా నేడ్చుచు దన పూర్వజన్మ సుకృతవశం
బున నుత్తమజ్ఞాన మొదన శరణాగతుడైన యతనిఁజూచి
కరుణానిధియగు నారదుం డిట్లనయె.

ఓయీ! నాకు బంధుంకవైన నీచిట్లు సంసారాంధువునఁ
బడి కన్ను మిన్ను తెలియక వర్తిండుట గని సంతాపంబుగొని
నినుఁ జక్కదిద్దఁ జనుదెంచితిని. దుఃఖమయ సంసారమును
నుఖాస్పదంబని తలఁచువారి నేమనవచ్చును?

తే. రొక్కములఁ చెచ్చి మక్కువ యొక్క నిచ్చి
దాని యిచ్చాను వృత్తిని దవులువలకు
నాలి యాలియె పిదప గయ్యాళి గాదె
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. చచ్చియైనను బరులను జంపియైనఁ
జాట్లకు భయభక్తులు చూపి ధనము
పెట్టినను బెండ్లి, క్రాధంబు, పెట్టకున్నఁ
గలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. విత్తములఁ చెచ్చి యిచ్చుచు మెత్తనగను
భయము మైచొల్చి నేవించి వఱలువఱకు
నన్న యన్నయే మఱి జము దున్న గాఁడె?
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. రిత్త దళవచ్చి పెట్టుట యుత్తచైన
మూలపోలిక ననుకంప మాని కండ్లు
కల్లదోషంబులను మెడఁ గట్టుచుండ్రు
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. ఆర్థ మెందాఁక నడుగఁడో యంతవఱకు
నేస్తమంతయుఁ జక్కఁగ విస్తరిల్లు
ధనముతోడన స్నేహంబు తఱిగి పోవు
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. ఒడల బల ముండి చేయుచు నుండెనేని
యిచ్చకంబుల మిక్కిలి మెచ్చుచుండ్రు
విత్తముడిపోవ మెఱి కలు విఱుచుచుండ్రు
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. ఆర్జనము సేయువఱ కెట్టి యవగుణంబు
మంచుగుణ మనుచును విన్నవించుచుందు
రవల గుగుణమె దుర్గుణ మంచునుండ్రు
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. కాసు వీసంబు చేతిలోఁ గలుగనున్న
నాలి యా చోళదేశపు గాలిగాదె
దాని స్నేహంబు బీదఁగాఁ గానవచ్చు
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు?

తే. పేదయ్య కష్టములు పడువేళయందు
గృతము మఱుతురు గవ్వైసఁ నీయఁబోరు
పిదప నాతఁడు బాగున్న వేళఁ దమకుఁ
బెట్టులేదండ్రు వీటిడి చుట్టుములును.

తే. ఎట్టి కడుఁ బరమార్థ మెనట్టివైన
దోషమంచును దూషింతు దుష్టమతులు
రిక్తదశనున్నవాఁ డాచరించె నేని
కలదె సౌఖ్యంబు సంసార గహనమందు ?

కం. నెట్టిన కుణపము నక్కలు
పట్టుగ గ్రనియింపఁ బీడుపడువునఁ బురుషున్
జాట్టలు పరిపీడింతురు
కట్టా సంసారమందుఁ గలదే సుఖమున్ .

చం. ముదిముదితల్లి, సాధ్వియును ముగ్ధయునుం జవిరాలు నాలు, ము
ద్దొదవఁగఁ జేయు లేఁజిఱుతలొక్క టెఱుంగ, రటంచు నిచ్చులున్
వదలక యున్నఁ గాలుఁడు కృపాభుఁడొ? వీరలు కూడవత్తురో?
వదలఁగఁ జేయువారొ సమవర్తిభటుల్ వెఱపెట్టువేళలన్ .

తే. ఎసగు సంసార సాగరం బీడువాఁడు
మెడను దాల్చిన బండలు పడఁతు లెల్లఁ
గాళ్ళ బందాలు చుట్టాలు కందులెల్లఁ,
గటిక చీకటి యగు మోహగరిమ వత్స !

తే. పూర్వజన్మ సమార్జిత భూరిపాప
గాఢ మైత్ర్యజ్వరంబు పైఁగాయుచుండ
నాలుకకు రుచియించునే నవ్య రామ
నామ మధురౌషధంబు నిర్ణయముగాను?

చం. వెలువకు మయ్య యింకయిన సెంగలివెంచును ఘోరకృత్యముల్
 బిటుసనఁ చేయఁబోవకుము వీడుము మున్నటిత్రోవ లన్నియున్
 మటువక యాత్మలోఁ దలఁపు మాధవునిన్ నతలోక రక్షకున్
 మటువకు వాయు వీకు ననుమానము మానుము మానసంబునన్.

అనిన ఋక్షుండును వెలవెలఁ బాటు మొగంబున
 నమ్మునివరుఁ జూచి మహానుభావా!

తే. పాపములు పెక్కులౌటను బాల్యమందు
 నేర్చినది యంతయును నేడు నేలఁ గలిసెఁ
 దోఁప దొక్కండుఁ బుణ్యంపుఁ ద్రోవయైన
 నేమి రీతిని నేఁ దరియించువాడ?

అయ్యా! నీవు చెప్పినవారె డెవఁడు? ఎట్టివాఁడు? ఏమని
 ధ్యానింపవలయును? ఒక్క మంత్ర తంత్రమైన నా నోర
 రాకున్నది. చిటికెప్రేయు కాలమైన మనసు నిలువకున్నది.
 నా గతి యేమియని యేడ్చిన దయాభంజన నారదుండు

కం. పాపము జేసినఁ బశ్చా
 త్తాపంబున సగము పోవుఁ దదనంతర మా
 పాపముఁ జేయమిఁ గొఱయఱ
 ప్రాపింపక నరునిఁ బుణ్యవంతునిఁ జేయున్.

కావున నిట్టి ఘోరకార్యముల మనసున వైనఁ దల
 పెట్టకుము. సర్వకాల సర్వావస్థల రామ రామ యనుచు
 నుండుము. నీ పాపము లన్నియు నడఁగును. అనిన నతఁడెంత
 ప్రయత్నించియు రామయని పలుక లేఁ డయ్యె. అతని దుర

వస్థఁగాంచి వేల్పుమాని యిట్టులైన నతనిచే రామనామం
బుచ్చరింపఁ జేయఁదలంచి యోయీ! 'రాణి' అనుమనిన
'రాణి' అని యతఁడు పలికె, ఇట్టులే

తే. రాజటన్నను రాజను రాక్షసుఁ డన
రాక్షసుం డను రాణి నారాణి యనును
రాయి యనినను రాయను; రాక యనఁగ
రాక యనుఁగాని యనలేఁడు రామ యనుచు.

కం. కామ యనం గామ యనున్
జీమయవం జీమ యనును జేమ యనం గాఁ
జేమ యనుఁ గాని యకటా
రామా యనలేఁ డదేమీ వ్రాఁత బలంబో.

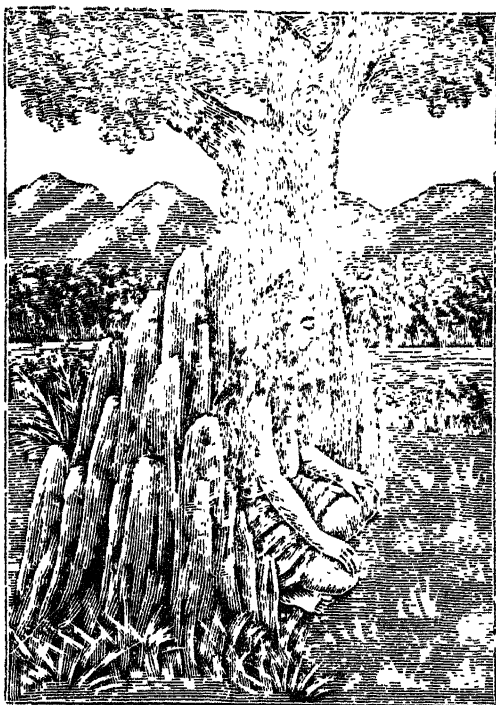
నీ. ఆరామ మని యన్న నారా యనుం గాని
యారామ మని యెల్ల ననఁగ లేఁడు
గారామ టన్నను గారా యనుం గాని
గారామ టంచుఁ బల్కంగ లేఁడు
సంగ్రామ మన్నను సంగ్రా యనుం గాని
సంగ్రామమనుచు ననంగ లేఁడు
పోరాము లన్నను బోరా యనుం గాని
పోరాము లని నోరఁ బూన్పు లేఁడు

తే. ఔర యెంతటి పాపమో యనఁగ లేఁడు
రామ యనునట్టి రెండక్క-రంబు లొకటి
గాఁగ స్వార్జిత భీకర కలుషచయము
లడ్డ గడియయై నోటికి నడ్డపడఁగ.

అప్పుడా బ్రహ్మపుత్రుఁ డాలోచించి యోయి 'మ
యనుమనిన 'మ' యని యతఁడు పల్కె. రా యను మఁ
'రా' యనియుఁ బల్కె. ఇటు లొకటి రెండుమార్లు మ-రా
యని వేటు వేటుగఁ బలికించి వదవడి 'మరా' యనుమనిన
నతండు 'మరా' యనియే అట్టులే వెంట వెంట మరా-మరా.
మరా యను మనిన నాయన యట్టులే యనెను. ఇట్లాయన
మరా మరా మరా యనఁగ రామ రామ యని యేర్పడెను.

అప్పుడు నారదుండు సంతోషించి యోయి నీవుతక్కిన
చింతలన్నియు విడిచి యొక వృక్షమూలమునఁ గూర్చుండి
మరా మరా మరా యనుచు నుండుము. నీ పాపములన్నియు
నశించును. పుణ్యలోకములు సమకూరును. అని యుపదేశించి
యథేచ్ఛమరిగె. ఆయనయు నొక వృక్షమూలమునఁ గూర్చుండి
కన్నులుమోడ్చి యంతర చింత లన్ని మాని మరా మరా మరా
యనుచు నుండె. కొంతకాల మిట్లు జపంబుచేయ రామ రామ
యని వలుక సాధ్యపడియె. ఆయన యట్టులే కదలక మెదలక
తదేక ధ్యాననిష్ఠుఁడై రామ నామంబు జపించుచుండఁ
గొన్నియేండ్లరిగె. ఆయనమీఁగ నొక పుట్ట పెరిగె. సమాధి
యందుండుటచే నాయన యదియు నెఱుంగఁడు. ఇట్లనేక శత
వర్షంబులు గడచె. ఆయన యందుండుటయు లోక మెఱుం
గదు. ఒకా నొక సమయంబున జడివాన ఘోరంబుగఁ గురి
నెను. ఆ వాన వడికిఁ బుట్టయంతయుఁ గరిగిపోయెను సమాధి

నిఘ్నఁడైన యా మహర్షి లోకమునకుఁ గోచరించెను. వల్మీక మందుఁ బుట్టినాఁడని యాయుగాను వాని కిచ్చుచు నిలిచి లోకము పిలువనాగెను. పుట్టకు సుసంపన్నులందుఁ గన్పెట్టక మని పేరు.

వాల్మీకి సమాధినుండ నాయనపై పుట్టసెనుఁగుట.

ఈ మహానుభావుఁడే కదా శ్రీమదామానుజులు రచించిన మహర్షి, అదియేకదా యాగికావ్యము, అదియే బ్రహ్మసమ్మతము, అదియే వేదము. అగ్రంథమును జగిసియేకదా లోకము

తరించుచున్నది. ఆ కావ్యమే కదా లోకమున నద్వితీయమని
ఖ్యాతి పడసినది. అది కావ్యములలో నుత్తమ కావ్యము.
ఆ పవిత్ర చరిత్రమును జదువని బ్రదుకే వ్యర్థము. ఆట్టివాని
గన్నతల్లి గొడ్డురాలు కాకపోదు. ప్రతి మనుష్యుఁ డా పుణ్య
గ్రంథమును బఠించుచు రామనామమును జపించుచు సర్వ
పాపముక్తుఁడై ముందువెనుకఁ బదునాలుగు తరములవారినో
శాశ్వతసుఖము ననుభవించునుగాత.

లోకా స్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు.

శ్రీరామ రామ రామేతి
రమే రామే మనోరమే
సహస్రనామ తత్తుల్యం
రామనామ పరాననే.

శ్రీమదొంటిమిట్ట కోడండరామార్చనమస్తు.

స్వస్తిస్తు.

